

**T.C.**  
**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**  
**EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**  
**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**  
**İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE ÇEVRE**  
**GEZİLERİNİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE ÖĞRETMEN**  
**GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**  
**(ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**  
**Ahmet ŞAN**

**Antalya**  
**Haziran, 2016**

**T.C.**  
**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**  
**EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**  
**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**  
**İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE ÇEVRE**  
**GEZİLERİNİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE ÖĞRETMEN**  
**GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**  
**(ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Ahmet ŞAN**

**Danışman**

**Doç. Dr. Cemali SARI**

T.C.  
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ahmet ŞAN 'nın bu çalışması 30/06/2016 tarihinde jürimiz tarafından **İlköğretim** Anabilim Dalı **İlköğretim** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir

**Başkan :** Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA  
Akdeniz Üniv. Eğitim Fak. İlköğretim Bölümü

İMZA  


**Üye :** Doç. Dr. Abdullah UĞUR  
Pamukkale Üniv. Eğitim Fak. Ortaöğretim Sos .Al.



**Üye (Danışman):** Doç. Dr. Cemali SARI  
Akdeniz Üniv. Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü



**YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI:** Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği  
Üzerine Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (Antalya İli Örneği)

**ONAY:**Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarihli ve.....sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ  
Enstitü Müdürü

## **DOĞRULUK BEYANI**

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi: Antalya İli Örneği” adlı çalışmanın, proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

**İmza**

**Ahmet ŞAN**

**30/06/2016**

## ÖNSÖZ

Yaparak yaşayarak öğrenme özellikle Sosyal Bilgiler dersi için ayrı bir öneme sahip olmasına rağmen, bunu derste uygulama durumu istenilen seviyede değildir. Öğrencileri ve toplumu bütünleştirecek bir ders olma özelliğine sahip Sosyal Bilgiler dersinde çevre gezilerinin etkili bir yöntem olmasına rağmen tam anlamıyla kullanılmama sebepleri vardır. Bu sorunlar incelendiğinde çözümü olmayan sorunlar olmayıp, bu sorunlar aşıldıktan sonra Sosyal Bilgiler dersi, öğrencileri ve toplumu bütünleştirecek özelliğini daha etkili gerçekleştirecektir.

Bu araştırma ile veri toplama araçlarının, araştırmada kullanılan yöntemlerin, yapılan uygulama ve araştırma sonuçlarının yapılacak olan araştırmalara ve alana katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmamda, yüksek lisans eğitimimden, tez projemin seçimi ve hazırlanması temel olmak üzere tüm çalışmalarında desteğini ve emeğini esirgemeyen, değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Cemali SARI'ya yardım ve ilgisinden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek Lisansa başlamamda desteğini esirgemeyen değerli hocam Prf. Dr. Hilmi DEMİRKAYA'ya, ders aşamasında kapısını bana daima açık tutan değerli hocam Doç. Dr. Yüksel KAŞTAN'a ve araştırmamın tez savunmasında jüri üyesi olarak katılım sağlayan Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden Doç. Dr. Abdullah UĞUR'a katkılarından dolayı sonsuz teşekkürler.

Araştırmamdaki ölçme aracına katılan meslektaşlarıma katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Bu güne gelmemi sağlayan ve hayatım boyunca beni hep destekleyen, varlıklarını hep arkamda hissettiğim annem Dürdane ŞAN ve babam Hüseyin ŞAN'a ayrıca, bana bugüne kadar desteğini esirgemeyen eşim Nihal ŞAN'a en samimi duygularıyla teşekkür ederim.

Ahmet ŞAN  
Antalya, Haziran 2016

## ÖZET

### ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE ÇEVRE GEZİLERİNİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ)

Ahmet ŞAN

#### AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr.Cemali SARI

Haziran, 2016

Bu araştırma, Ortaokul Sosyal Bilgiler derslerinde çevre gezilerinin etkililiği üzerine öğretmen görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma Antalya merkez ve ilçelerinde görev yapan 20 kadın, 44 erkek olmak üzere toplam 64 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada, verilerin toplanması amacıyla uzman görüşleri alındıktan sonra araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmış ve verilen cevapların yüzde, frekansları çıkartılmıştır.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre: Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu olup, çevre gezilerini çoğunlukla yaşadığımız bölge konusunda, eğitim-öğretim yılı sonunda ve konu işlenirken eş zamanlı olarak kullanmaktadırlar. Öğretmenler çevre gezileri öncesinde gezilecek yerlerin planlanmasının gerekliliğine inanmaktadır. Öğretmenler çevre gezileri sürecinde; kalabalık sınıfların, yoğun ders programının, gezi sırasında kazaların ve tehlikelerin olmasını büyük zorluk olarak görmektedirler. Sosyal

Bilgiler öğretmenleri yaşanan öğrenim sürecinde; öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrendikleri, derse aktif katılım sağladıkları, öğrendiklerini diğer alanlara transfer edebildikleri ortak görüşünü belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri çevre gezilerinin öğrenciler üzerindeki etkililiğinde; öğrenilenlerin daha kalıcı olduğu, gezilerde öğrenilenleri kendi hayatlarında uygulamaya koydukları, çevreye karşı sorumluluklarının arttığı, çevre ve yurt sevgisinin geliştiği ortak görüşünü belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri çevre gezileri sonrasında; çevre gezilerinin hedeflerine ulaşp ulaşmadığının sınıf içinde tartışılması gerektiğini, gezi sırasında yapılan gözlemlerin günlük yaşamda kullanılması gerekliliğini ve gezi sonrasında öğrencilere meslek yönlendirmesi yapılması gerekliliğini ortak görüş olarak belirtmişlerdir.

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal Bilgiler, Çevre Gezileri, Öğretmen Görüşleri, Antalya.

## **ABSTRACT**

### **THE EXAMINATION OF MIDDLE SCHOOL SOCIAL STUDIES TEACHERS' VIEWS ON THE EFFECTIVENESS OF FIELD TRIP (A SAMPLE OF ANTALYA)**

**Ahmet ŞAN**

**AKDENİZ UNIVERSITY  
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES  
DEPARTMENT OF PRIMARY EDUCATION  
SOCIAL STUDIES TEACHER EDUCATION PROGRAMME  
MASTER'S THESIS**

**Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Cemali SARI**

**JUNE, 2016**

This research is intended to examine the views of the teachers on the effectiveness of field trips related to the Social Studies. The research was carried out with 64 teachers, consist of 20 female and 44 male, who serve in the centre and central provinces of Antalya. In this research in which survey model is used, the scale which is developed by the researcher was used after getting the opinions of the experts for collecting the datas. For the analysis of the datas obtained in this research SPSS Package Programme was used and percentage frequencies of replies were obtained.

According to the results obtained from the research findings, most of the teachers, who participated in the research, are graduated from the Social Studies Teaching Department, and they use field trip at the end of the educational year or simultaneously with the subject at school while taking into consideration of the region. Before the field trip, teachers believe in the necessity of planning of the places



which are going to be visited. Teachers are aware of the great difficulties of crowded classes, intense course programmes and the possibility of the accidents during the trip. Social Studies teachers all express the common view that, during the educational process, students learn by the way of live and learn, they participate in lesson actively and transfer their learnings to the other areas. Within the effectiveness of field trip on students, social studies teachers express the common view that, the learnts are more permanent, students practise their leanings in their real life, their responsibilities to the environment increase and their patriotism develop. Social Studies teachers also express the common view that, after the field trip it should be argued whether the purposes of the trip are reached or not, the observations during the trip should be used within the daily life and guidance of jobs should be done after the trip.

**Keywords:** Social Studies, Field Trip, Teacher Opinions, Antalya.

## İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAYI.....	i
DOĞRULUK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR .....	xii

### BÖLÜM I

#### GİRİŞ

1. 1. Araştırmanın Amacı.....	1
1. 2. Araştırmanın Önemi.....	1
1. 3. Problem Cümlesi.....	1
1. 4. Alt Problemler .....	2
1. 5. Sınırlılıklar .....	2
1. 6. Varsayımlar .....	3
1. 7. Tanımlar .....	3

### BÖLÜM II

#### KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. 1. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve İlgili Temel Kavramlar.....	5
2. 1. 1. Sosyal Bilimlerin Tanımı.....	5
2. 1. 2. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Tarihçesi .....	6
2. 1. 3. Sosyal Bilgiler Dersinin Niteliği ve Kapsamı.....	7
2. 1. 4. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacı.....	7
2. 2. Gezi-Gözlem ve İnceleme Nedir?.....	9
2. 2. 1. Gözlem Çeşitleri.....	13
2. 3. Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin Faydaları ve Sınırlılıkları.....	14
2. 3. 1. Faydaları.....	14
2. 3. 2. Sınırlılıkları.....	15

2. 4. Gezi-Gözlem ve İnceleme İçin İzlenecek Prosedür.....	16
2. 5. Gezi-Gözlem ve İnceleme Öncesi Yapılacaklar.....	18
2. 6. Gezi-Gözlem ve İnceleme Sırasında Yapılacaklar.....	19
2. 7. Gezi-Gözlem ve İnceleme Sonrasında Yapılacaklar.....	20
2. 8. İlgili Araştırmalar.....	20

### **BÖLÜM III**

#### **YÖNTEM**

3. 1. Araştırmanın Modeli.....	23
3. 2. Araştırmanın Evreni.....	23
3. 3. Veri Toplama Aracı.....	23
3. 4. Verilerin Toplanması.....	25
3. 5. Verilerin Analizi .....	26

### **BÖLÜM IV**

#### **BULGULAR**

4. 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	27
4. 2. Çevre Gezilerinin Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	28
4. 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	31
4. 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	33
4. 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşanılan Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	36
4. 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	38
4. 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	41

### **BÖLÜM V**

#### **SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER**

5. 1. Sonuç ve Tartışma.....	43
------------------------------	----

5. 1. 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	43
5. 1. 2. Çevre Gezilerinin Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	44
5. 1. 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	45
5. 1. 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	46
5. 1. 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşanılan Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşleri ile İlgili Sonuçlar ve Tartışma.....	47
5. 1. 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi İle İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	48
5. 1. 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	50
5.2. Öneriler.....	50
KAYNAKÇA.....	53
EKLER.....	59
ÖZGEÇMİŞ.....	69

## TABLolar LİSTESİ

<b>Tablo 4. 1.</b> Cinsiyete Göre Dağılım.....	27
<b>Tablo 4. 2.</b> Yaşa Göre Dağılım.....	27
<b>Tablo 4. 3.</b> Mesleki Deneyime Göre Dağılım.....	27
<b>Tablo 4. 4.</b> Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılım.....	28
<b>Tablo 4. 5.</b> Mezuniyet Alanlarına Göre Dağılım.....	28
<b>Tablo 4. 6.</b> Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezileri Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmalı mı?.....	29
<b>Tablo 4. 7.</b> Sosyal Bilgiler Derslerinde Öğrencilerle Çevre Gezisi Yaptınız mı?.....	29
<b>Tablo 4. 8.</b> 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Planlarınızda Çevre Gezisine Kaç Defa Yer Verdiniz?.....	29
<b>Tablo 4. 9.</b> Çevre Gezisini Daha Çok Hangi Dönemlerde Kullandınız?.....	30
<b>Tablo 4. 10.</b> Sosyal Bilgiler Derslerinde Hangi Ünitelerde Çevre Gezisi Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmalıdır?.....	30
<b>Tablo 4. 11.</b> Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	31
<b>Tablo 4. 12.</b> Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	33
<b>Tablo 4. 13.</b> Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşanılan Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşlerine Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	36
<b>Tablo 4. 14.</b> Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi ile İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	38
<b>Tablo 4. 15.</b> Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	41

## KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

akt. : Aktaran

Bkz. : Bakınız

*f* : Frekans

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

NCSS : National Council for the Social Studies

*SS* : Standart Sapma

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : Ve benzeri

% : Yüzde

SPSS : (Statistical Package for Social Sciences)

# BÖLÜM I

## GİRİŞ

### 1. 1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın hazırlanma amacı; öğrenci merkezli ve yaparak yaşayarak öğrenme temeline dayanan günümüz eğitim sisteminde, “Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşlerini (Antalya İli Örneği)” incelemektir.

### 1. 2. Araştırmanın Önemi

Bilgiye ulaşmanın kolay olduğu günümüzde, öğrencilerin bilgileri hazır kalıplar halinde almaları günümüz eğitim sisteminde yetersiz olup, bilgiyi özümseyip yorumlayacak, eleştirel düşünceye sahip olacak bir yapıya sahip olmaları gerekmektedir; bundan dolayıdır ki eğitim-öğretimde ne kadar çok duyuya hitap edilirse öğrenmeler o kadar kalıcı olacaktır. Sosyal Bilgiler dersi ve bu derste yapılan ders amaçlı çevre gezileri, birden fazla duyu organına hitap etmesi açısından önemlidir.

Çevre bilincinin geliştirilmesi ve etkili öğrenmeyi sağlayarak, iyi öğrenci-iyi yurttaş yetiştirmenin en etkili yolu Sosyal Bilgiler dersinden geçmekte olup, derse verilen önemin daha da arttırılması gereklidir.

Araştırma sonuçlarının, öğretmenler ve MEB tarafından değerlendirilmesi, Sosyal Bilgiler derslerinde uygun olan konularında çevre gezileri yöntemine yer verilmesi araştırma açısından önemlidir.

### 1. 3. Problem Cümlesi

Ortaokul Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler derslerinde; çevre gezilerini bir öğrenme yöntemi olarak kullanması, çevre gezileri öncesi görüşleri,

çevre gezilerini kullanmada karşılaştıkları olası sınırlılıklar/zorluklar, yaşanan öğrenim süreci, çevre gezilerinin öğrenciler üzerindeki etkisi, çevre gezileri sonrası görüşleri nelerdir?

#### **1. 4. Alt Problemler**

Antalya il merkezi ve ilçelerinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler Dersinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine;

- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerinin bir öğrenme yöntemi olarak kullanılması ile ilgili görüşleri nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezileri öncesi görüşleri nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerini kullanmada karşılaştıkları olası sınırlılıklar/zorluklar ile ilgili görüşleri nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaşanan öğrenim sürecine ilişkin görüşleri nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerinin öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilgili görüşleri nedir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezileri sonrası görüşleri nedir?

#### **1. 5. Sınırlılıklar**

Bu araştırmanın sonuçları;

- 2015-2016 eğitim öğretim yılında yapılan araştırma ile,
- Antalya il ve ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ortaokuldaki 64 kadrolu Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile,
- Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan çevre gezileri yöntemi ile,
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ölçme aracına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.



## 1. 6. Varsayımlar

Araştırmada aşağıdaki varsayımlar kabul edilecektir:

1. Örnekleme alınan Sosyal Bilgiler öğretmenleri evreni yeterince temsil edebilecek durumdadır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırma amaçlarına uygun verilerin toplanmasında, aranan şartları taşımaktadır.
3. Araştırmada görüşlerine başvurulmuş Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ölçeğe verdikleri yanıtlar, öğretmenlerin gerçek görüşlerini yansıtmaktadır.
4. Araştırmada, öğretmenlerin ölçek sorularına verdikleri cevaplarda tarafsız davrandıkları varsayılmıştır.

## 1. 7. Tanımlar

**Eğitim:** Bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri edindiği süreçler toplamıdır (Varış, 1997, s. 13). Eğitimin toplumsal birim kurum oluşu nedeniyle, her toplumun kendine özgü bir eğitim sistemi vardır. Bu sistem, o toplumun, milletin kültürel, sosyal, ekonomik özelliklerine ve değerlerine göre kurulur, biçimlenir ve gelişir. Her eğitim sistemi, o toplum içerisinde geçerli değerleri yansıtır ve o toplum tarafından eğitimden beklenen görevleri yerine getirir (Hesapçioğlu, 2008, s. 72).

**Sosyal Bilgiler Dersi:** Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005, s. 51).

**Öğretim Programı:** Belli bir öğretim basamağındaki sınıflarda okutulacak derslerin, amaçlarını, içeriğini, süresini, eğitim yaşantılarını ve değerlendirme süreçlerini kapsayan çalışmalardır (Tan, 2005, s. 11).

**Gezi:** Erden (tarihsiz) gezinin okulda elde edilen bilgi ile gerçek yaşam arasında kurduğu bağa vurgu yaparak şu tanımlamayı yapmıştır: “Gezi, öğrencilerin yakın çevrelerini tanımaları, okulda kazandıkları bilgiler ile gerçek yaşam arasında ilişki kurmaları, bilgileri asıl kaynağından elde etmeleri amacıyla kullanılan bir öğretim etkinliğidir.”

**Gözlem:** Bir nesnenin, olayın ya da bir gerçeğin, niteliklerini bilmek amacıyla dikkatli ve planlı olarak alınıp izlenmesine olanak sağlayan bir tekniktir (Demirel, 2002). Gözlem, belirlenen bir yerin belli bir amaç için gözlenmesi başlangıç, süreç ve sonuçlarla ilgili verilerin toplanıp kayıt edilmesi etkinliği olarak da ifade edilebilir (Güleryüz, 2008).

**Eğitsel Gezi:** Gözütok (2007) eğitsel geziyi bir yöntem olarak kabul etmiş ve yöntemin uygulanma aşamalarına vurgu yaparak şu tanımlamayı yapmıştır:

“Eğitsel gezi, eğitim amaçları doğrultusunda öğretmen, çok önceden planladığı, gerekli bütün koşulları yerine getirdiği, öğrencileri önceden hazırladığı ve gezi sonrasında gezinin değerlendirmesini yaptığı bir yöntemdir.”

**Yapılandırmacı Eğitim Anlayışı:** Yapılandırmacılık bilginin zihinde inşa edilmesi anlayışıdır. Kişinin bilgiyi, geçmişte yaşadıkları veya öğrendikleri ile harmanlayarak, bilgiyi içselleştirmesi, kendine özgü kılmasıdır (Özel, Bayındır, 2010; Akpınar, 2010; Ocak, Çınar, 2010; Güneş, 2010).

## BÖLÜM II

### KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

#### 2. 1. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve İlgili Temel Kavramlar

##### 2. 1. 1. Sosyal Bilimlerin Tanımı

Sosyal bilimler, çok geniş anlamda, insanlar arası ilişkileri inceler ve genel olarak, toplumda insan davranışlarıyla ilgilenen disiplinleri içerir. Bu disiplinler için, “Davranış Bilimleri” ya da “Beşeri Bilimler” deyimleri de kullanılmaktadır. Sosyal bilimler bir topluluğun üyesi olarak bireylerin faaliyetlerini ele alan fikri veya kültürel ilimlerdir. Bu bağlamda, Sosyal bilimler, bilimsel bir tutumla toplumların incelendiği disiplinlerdir ve ilgilendiği esas konu, gruplar içinde oluşan insan etkinliği, amacı ise, beşerî/insanî anlayışın gelişmesidir (Köstüklü, 2001). Sönmez (2005)’e göre ise; sosyal bilimler, insan tarafından üretilen gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu süreç sonunda elde edilen bilgiler bütünüdür. Bu anlamda sosyal bilimler, insanın insanla ve çevresiyle etkileşiminden doğan bilgilerin insani ve toplumsal yönlerinin kanıtlama temel prensibi ile oluşturulan bilimler topluluğuna denilebilir (Tay, 2010). Öte yandan gerçek yaşamda toplumsal olgu ve olayları yalnızca bir disiplinle açıklamak ya da toplumsal problemlerin çözümünde sadece bir disiplinin ilke ve kavramlarından yararlanmak mümkün değildir. Meydana gelen birçok toplumsal olay ve sorunu anlayabilmek için hemen hemen sosyal bilimlerin tüm disiplinlerinden yararlanmak gerekir (Erden, tarihsiz; 34).

Sosyal bilimler tek başına bilim dalı olmadığından genel bir sosyal bilim teorisi ve yöntemi kurulamamıştır. Bu yüzden sosyal bilimleri oluşturan her disiplin kendi teorisini ve yöntemini oluşturmuştur. Bu noktada Türkiye’deki en yaygın görüş; sosyoloji, tarih, coğrafya, psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi, hukuk, antropoloji, eğitim, halk bilim (folklor) iletişim, etnoloji sanat tarihi ve arkeoloji disiplinlerinin sosyal bilimleri oluşturduğudur (Bilgili, 2008).

Sosyal bilimlerin öğretimi bireyin, toplumun sürekli bir değişim süreci içinde olduğunu kavraması, bu değişimin nedenlerini sağlamak ve kendi başına kanıtları

değerlendirerek bağımsız yargıya varma yeteneğini değiştirmesini amaçlayan bir öğretim alanıdır. Bireylerin olumlu bir yaşam görüşü geliştirmeleri, toplumca beklenen ve gerek duyulan tavır, bilgi ve becerileri kazanmaları, bu alandaki başarıya bağlı olup o da bu bilim dalındaki öğretimde uygulanacak yöntemlerin hedeflenen davranışlarla bilim dalının niteliği ile ve çağdaş olanaklarla uyumlu olmasına bağlı bir husustur (Alkan ve Kurt, 2007, s. 85).

## **2. 1. 2. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Tarihçesi**

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan, öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, 2005). Öztürk ve Dilek (2003, s. 16)'in aktardığına göre, ABD Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi (NCSS) Sosyal Bilgileri şöyle tanımlamıştır: Vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerinin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır.

Osmanlı Eğitim Sisteminde orta dereceli okul programları ilk kez “Maarif-i Umumiye Nizamnamesi” ile belirlenip, Cumhuriyet dönemine kadar birçok değişiklik yapılmıştır (Akgül, 2006).

Disiplinler arası ve çok disiplinli bir program yaklaşımı ve bir ders olarak Sosyal Bilgiler, Türkiye’de ilk kez 1960’lı yıllarda benimsenmiştir. Bu tarihten önce gerek Osmanlı, gerekse Cumhuriyet döneminde, bu dersin kapsamına giren

disiplinler, ilköğretim düzeyinde ayrı dersler olarak verilmiştir (Öztürk ve Dilek, 2003, s. 72). Sosyal Bilgiler, bu adla ilk kez yer aldığı 1968 İlkokul Programı'nda, daha önce Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi'ne yüklenen önemli misyonu devralmıştır. Bundan dolayı Sosyal Bilgiler, gerek bu programda, gerekse daha sonraki yıllarda yayınlanan programlarda, 4–5. sınıflardaki iki mihver (eksen) dersten biri olarak kabul edilmiştir (Öztürk ve Dilek, 2003, s. 72).

1997 yılında 8 yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitime geçilmiş ve programda yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 02.04.1998 tarih ve 62 sayılı kararı ile 1998–1999 öğretim yılından itibaren uygulanmak ve denenip geliştirilmek üzere yeniden program düzenlenmiştir. Böylece Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri dersleri kaldırılmış, I. Kademeyle birleştirilmiş ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı olarak uygulamaya konulmuştur (Akgül, 2006).

### **2. 1. 3. Sosyal Bilgiler Dersinin Niteliği ve Kapsamı**

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen derin bilgiler olarak tanımlandığı için, toplumsal gerçek denildiğinde, toplumsal hayatı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelebilir. İnsanın hayatında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, rahat, mutlu yaşamasını, kendini gizli yetenekleri doğrultusunda geliştirip, gerçekleşmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler, bu kavramın içine girebilir. Bir bakıma tüm Sosyal bilimler, felsefe ve diğer etkinliklerin kesiştiği bir alan olarak düşünülebilmektedir (Dönmez, 2003, s. 32).

Bugün okullarımızda okutulan Sosyal Bilgilerde; Tarih-Coğrafya-Vatandaşlık konuları ağırlıklı bir şekilde yer almaktadır; ama bu yer alış, bireyin sosyal ve fizik çevresinin ve bu çevreyle olan ilişkisinin incelenmesinde doğal olarak bu üç ders konularından bazılarının ele alınması biçimindedir. Yoksa var olan konuların birleştirilmesi şeklinde değildir (Güngördü, 1998, s. 130).

### **2. 1. 4. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacı**

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınının 30.06.2005 tarih ve 188 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Amaçları şunlardır:

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; istek ve yeteneklerinin farkına varır.

2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.

3. Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.

4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.

5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.

6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.

7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb. ) kullanır, düzenler ve geliştirir.

8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.

9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.

10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.

11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.

12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.

13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.

14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (MEB, 2005).

## 2. 2. Gezi-Gözlem ve İnceleme Nedir?

**Gezi**, sınıf ve okul ortamındaki çalışmalarını tamamlamak için okul dışına yapılan planlı ziyaretlerdir. Geziler eğitim-öğretim açısından ilginç olabilecek her yere yapılır. Burada mekânla ilgili bir kısıtlama söz konusu olamaz. Ama seçilen mekân mutlaka dersin amaçlarını gerçekleştirmeye uygun bir mekân olmalıdır. Gezi yapmak için farklı bir yerlere (fabrika, müze, kütüphane, kamu kuruluşları, sanat galerileri, vb.) gidileceği gibi öğrencinin üzerinde çalışmakta olduğu ya da yakın zamanda çalışacağı konulara ilişkin örnekler toplayabileceği yerlere de gidilebilir. Bu geziler öğrencinin akademik, sosyal ve davranışsal ufğunun gelişmesini sağlar (Küçükahmet, 1999, s. 50 - 51).

Erden (tarihsiz) ise gezinin okulda elde edilen bilgi ile gerçek yaşam arasında kurduğu bağa vurgu yaparak şu tanımlamayı yapmıştır: “Gezi, öğrencilerin yakın çevrelerini tanımaları, okulda kazandıkları bilgiler ile gerçek yaşam arasında ilişki kurmaları, bilgileri asıl kaynağından elde etmeleri amacıyla kullanılan bir öğretim etkinliğidir.”

Gözütok (2007) eğitsel geziyi bir yöntem olarak kabul etmiş ve yöntemin uygulanma aşamalarına vurgu yaparak şu tanımlamayı yapmıştır:

“Eğitsel gezi, eğitim amaçları doğrultusunda öğretmenin, çok önceden planladığı, gerekli bütün koşulları yerine getirdiği, öğrencileri önceden hazırladığı ve gezi sonrasında gezinin değerlendirmesini yaptığı bir yöntemdir.”

Bir gezi planı ana hatlarıyla şu başlıklardan oluşur (5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabından alınmıştır):

- Okulun adı
- Gezi tarihi
- Gezi yeri
- Gezi çıkış tarihi
- Gezi çıkış saati
- Gezi dönüş saati
- Geziye gidilecek araçlar
- Gezi kfile başkanı
- Gezinin amacı
- Geziye katılacak öğrenci sayısı
- Rehber öğretmenler
- Okul müdürü
- İmza

Bir gezi raporu ana hatlarıyla şu başlıklardan oluşur (5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabından alınmıştır):

- Gezilen yerler
- Gezinin amacı
- Geziye katılanlar
- Varsa görüşülen kişiler
- Gezi sırasında gördüklerim
- Gezi sırasında öğrendiklerim



- Tekrar ziyaret etmek isterim, çünkü
- Tekrar ziyaret etmek istemem, çünkü
- Gelecekte ziyaret etmek istediğim yerler
- Gezide ulaşılan sonuçlar

Gezileri amaç, zaman ve yapılaş şekilleri bakımından birkaç türe ayırmak mümkündür. Amaçlarına göre geziler; bilimsel amaçlı geziler ve turistik amaçlı geziler olmak üzere ikiye ayrılır. Zaman sürecine göre geziler; kısa ve uzun süreli gezilerden oluşur. Yapılış şekline göre geziler; bireysel bilimsel geziler, bireysel turistik geziler, grup halinde bilimsel geziler, grup halinde turistik geziler olmak üzere dörde ayrılır (Doğanay, akt. Meydan, 2009).

**Gözlem**, bir nesnenin, olayın ya da bir gerçeğin, niteliklerini bilmek amacıyla dikkatli ve planlı olarak alınıp izlenmesine olanak sağlayan bir tekniktir (Demirel, 2002). Gözlem, belirlenen bir yerin belli bir amaç için gözlenmesi başlangıç, süreç ve sonuçlarla ilgili verilerin toplanıp kayıt edilmesi etkinliği olarak da ifade edilebilir (Güleryüz, 2008).

Orta çağda duyulardan geçen her şeyin karışık ve yanlış olacağına inanıldığı için tabiattaki varlık ve olaylarla ilgili gözlem yaptırılmaz, sadece kitaplardan öğretilirdi (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999). 18. yüzyılda J. J. Rousseau'nun etkileyici ifadesi ve Pestalozzi'nin samimi çabalarıyla okullarda değerlenmeye başlayan gözlem, asrımızda tam anlamıyla öğretime girmiştir (Kocaçınar, 1964).

Eğitim öğretimde özellikle okul dışı etkinliklerde kullanılan önemli bir yöntem olan gözlem Ergün ve Özdaş (1997) tarafından “varlık ve olayların kendi tabii ortamlarında planlı ve amaçlı olarak incelenmesi” olarak ifade edilmiştir.

Bakmak veya seyretmek ile gözlemi birbirine karıştırmamak gerekir. Gözlem tabiatı okumaktır... Bir elmanın ağaçtan düşmesi olayı ile herkes karşılaşmıştır. Ama bu olay Newton'un gözlemci bakışlarında, yer çekim kanunu oluvermiştir (Kocaçınar, 1964). Eğitimde gözlem bakmak değil görmektir. Bu nedenle gözlem sabır, yönlendirme, bilgi, plan, dikkat, araç isteyen zahmetli ama bir o kadar da faydalı bir öğretim yöntemidir.

Bu yöntemde çocuk, fiziksel ve toplumsal doğa ile ilgili olgu ve olayları, belli bir amaçla, bir plan çerçevesinde evre evre gözler ve gözlediklerini de bir yere kaydeder. Böylece çocuk; doğaya sorduğu bir soruyu, kendi kendine, zihinsel bir çalışma ile yanıtlamış olur (Binbaşıoğlu, 2003).

Bilindiği gibi öğrenme beş duyu organı yoluyla elde edilir. Ancak tüm duyu organlarının öğrenmedeki etkililik derecesi aynı değildir. Buna göre bireyler; gördüklerinin % 83'ünü, duyduklarının % 11'ini, kokladıklarının % 3.5'ini, dokunduklarının % 1.5'ini ve tattıklarının % 1'ini öğrenmektedirler.

Zaman sabit tutularak yapılan araştırmada da insanlar;

- okuduklarının % 10'unu,
- işittiklerinin % 20'sini,
- gördüklerinin % 30'unu,
- hem gördükleri, hem duyduklarının % 50'sini,
- söylediklerinin % 70'ini,
- yapıp söylediklerinin % 90'ını hatırlayabilmektedirler (Çilenti, 1991).

Bir gözlem planı ana hatlarıyla şu başlıklardan oluşur (Hesapçıoğlu, 1994):

- Gözlemin yapılacağı yer
- Gözlemin tarihi ve süresi
- Nelerin gözleneceği
- Gözlemin niçin yapılacağı
- Gözleme katılacak olanlar
- Gidiş dönüşün nasıl yapılacağı
- Gözlemin nasıl yapılacağı
- Gözlemin sonuçlarının sınıfta değerlendirilmesi

**İnceleme**, ele alınan bir konu ya da olayın özelliklerini ve ayrıntılarını inceden inceye anlamaya çalışmak, ilgili yasa ve kuralları ortaya çıkarmak ve bir takım sonuçlar elde etmek için yapılan yöntemli çalışma, belli gözlemeleme, çözümeleme

araç ve işlemlerine başvurarak olayları bilimsel olarak gözden geçirmedir (Açıkgöz, 2006, s. 12).

### **2. 2. 1. Gözlem Çeşitleri**

Karakuş (2009)'a göre gözlem çeşitleri aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır.

#### Yapılış Şekillerine Göre:

Hazırlayıcı gözlem: Öğrenciyi derse, konuya hazırlama amacı taşır (konunun öğretimine girmeden önce sınıfa resim vs. getirilmesi).

Tamamlayıcı, uygulayıcı, değerlendirici gözlem: Konu açıklandıktan sonra öğrenci gözleme sevk edilir.

Ders sırasında gözlem: Derste hem gözlem yapılır hem de konu açıklanır (haritada bir şeyin gösterilmesi gibi).

#### Yapıldığı Yere Göre Gözlem

Okul dışında, tabii çevrede yapılan gözlem: Okul dışında yakın veya uzak çevreye yapılan gezileri esas alan gözlemdir.

Okulda, sınıfta ya da kültürel çevrede yapılan gözlem: Bahçede, sınıfta, gözlem istasyonunda yapılabilir.

#### Mevcudata Göre Gözlem

Sınıfça gözlem: Öğretmenin rehberliğinde, sınıfın tümünün katıldığı gözlemdir.

Grupça gözlem: Sınıf ilgi gruplarına ayrılır. Gruplar gözlemlerini rapor haline getirir, rapor da sınıfça değerlendirilir.

Ferdi gözlem: Öğrencilerin tek tek okulda veya evde yaptıkları gözlemdir. Bu gözlemlerin öğretmenin rehberliği altında planlaması, rapor oluşturulması ve sınıfça değerlendirilmesi yapılır.

#### Süreye Göre Gözlem

Sürekli gözlem: Olayın başından sonuna kadar aralıksız gözlenmesi ve sonucunun belirlenmesidir.

Süreksiz gözlem: Olup bitiveren, bir anlık olayların ya da fazla değişmeyen maddelerin kısa bir sürede gözlenmesidir.

Periyodik gözlem: Olay ve oluşumların belirli aralıklarla gözlenmesi halinde yürütülen gözlemdir.

Bir başka ifade ile zamana göre gözlem;

a. Üniteyi işlemeden (hazırlık basamağında) önce (dikkat çekmek, güdülemek için).

b. Üniteyi işlerken

c. Ünite işlendikten sonra yapılmalıdır.

Ayrıca araçlı olup olmamasına göre gözlem;

a. Doğrudan gözlem

b. Araçlı gözlem olarak sınıflandırılabilir. Araçlı gözlemde kullanılan araçlar ise şu şekilde tasnif edilebilir:

— Duyu organlarımızın gücünü artıran araçlar (büyüteç, mikroskop vb.)

— Duyu organlarımızın yanılmalarını önleyen araçlar (metre, terazi vb.)

— Bizim yerimize ölçen araçlar (sıcaklık ölçer / termometre, basınçölçer / barometre vb.) (Binbaşoğlu, 1983).

Gözlem yöntemi çok yalın ve tek düze niteliğindeki etkinlikler yolu değildir. Buna karşın oldukça farklı nitelik ve kapsamdaki değişkene bağlı olarak değişik türde gözlem yapılabilmektedir.

## **2. 3. Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin Faydaları ve Sınırlılıkları**

### **2. 3. 1. Faydaları**

Uzmanlar gezi- gözlem yönteminin faydaları konusunda genel olarak aşağıda belirtilen hususlarda görüş birliğine varmışlardır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999; Küçükahmet, 2002; Vural, 2004; Yaşar ve Gültekin, 2011):

- Öğrenciler yakın çevrelerini daha iyi tanıma imkânını elde ederler.

• Ders konularının ele alınmasında çevredeki çeşitli kaynaklardan yararlanılmasına fırsat verir.

• Öğrencilere gerçek ve hayati bilgiler kazandırır.

• Öğrencilerin iyi bir gözlemci olmalarını sağlar.

• Öğrencilerin organize eğitsel ziyaretlerden hoşlandıkları ve yararlandıkları saptanmıştır.

• Öğrencilere ilk elden tecrübe sağlanır.

• Her günkü bilinen tecrübeler öğrencilerin diğer öğrenme etkinliklerine temel teşkil eder.

• Okul-çevre ilişkisi gelişir.

• Öğrencinin pek çok duyusuna yönelir.

• Kullanım sahası fazladır. Programda yer alan pek çok konuda öğretmen bu yöntemi kullanabilir.

• Sınıf öğretiminden gerçek öğretime doğru bir aşamadır.

• Öğrencilerin olgu ve olayları daha iyi anlamalarına ve gerçek yaşamı daha yakından tanımalarına olanak sağlar.

### **2. 3. 2. Sınırlılıkları**

Gezi-gözlem yönteminin genel olarak sınırlılıkları aşağıda sıralanmıştır (Küçükahmet, 2002; Büyükkaragöz ve Çivi, 1999; Nas, 2003):

• Yasal sorumluluğu oldukça fazladır.

• Disiplin kolayca sorun haline gelebilir.

• Gidiş geliş oldukça güçtür ya da pahalıya mal olur.

• Çok vakit alır, belirli bir süre ayırmak güçtür.

• Gruba eşlik edecek kişi ya da kişilere ihtiyaç vardır. Bazen bu kişileri sağlamak zor olabilir.

- Gözlemin yapılacağı uygun bir yer bulunabilmesi ve gözlemin organizasyonu zordur.

- İyi planlanmazsa boşuna zaman harcanmasına yol açar.

- Gidiş dönüş ve gözlemin organizasyonu ile ilgili güçlükler, öğretmenlerde bu metodu uygulamaya karşı isteksizliğe yol açabilir.

- Katılan öğrenci sayısı çoksa etkisi azalır.

#### **2. 4. Gezi-Gözlem ve İnceleme İçin İzlenecek Prosedür**

Öğrencilerin seviyelerine göre bilgi, görgü ve yeteneklerini geliştirmek; yaparak yaşayarak öğrenmelerine imkân vermek ve derslerin uygulama ortamında yapılmasını sağlamak; onlara çevrelerini, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerini tanıtmak, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izletmek amacıyla yakın çevre ve yurt içi geziler ile diğer ülke ve toplumları tanıtmak üzere yurt dışı geziler düzenlenebilir.

MEB mevzuatına göre gezi gözlem ve incelemede aşağıdaki hususlara uyulur ([http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25699\\_0.html](http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25699_0.html), akt. Tomal ve Şenol, 2012, s. 11-13):

1. Gezi yapılacak yerler belirlenirken, yakın çevre gezilerine öncelik verilir. Gezilerin, amacına uygun olarak gündüz yapılmasına özen gösterilir.

2. Sınıf/şube rehber öğretmenleri, ders öğretmenleri veya danışman öğretmenlerce, herhangi bir ders veya sosyal etkinlik kapsamında yapılacak etkinliklerle ilgili Gezi Planları (Ek-2), en az 7 gün önce okul müdürlüğüne verilir. Gezi planı ile birlikte geziye katılacak yönetici, öğretmen, öğrenci ve varsa velilerin isimleri, adresleri, ulaşılabilecek yakınlarının telefon numaralarının yer aldığı bir liste hazırlanarak bir nüshası okul yönetimine verilir.

3. Öğretim programları gereği yapılacak geziler için ders yılı başında; yıllık planda yer almayıp derslerin işlenişi sırasında fırsat eğitiminden yararlanmak amacıyla yapılacak geziler için gezi öncesinde; sosyal etkinlikler kapsamında yapılacak bilimsel, kültürel, turizm, spor, ve ziyaret amaçlı geziler için, onay alınmadan önce velilerden öğrencilere ait yazılı izin belgesi alınır.

4. Gezilerde, 40 öğrenciye kadar bir yönetici ve en fazla iki sorumlu öğretmen görevlendirilir. İmkânlar ölçüsünde sosyal etkinlikler kurulunca uygun bulunan velilerinde geziye katılımı sağlanır. Ekonomik durumu yetersiz öğrencilerin gezi giderleri, okul aile birliklerince karşılanabilir.

5. Öğretim Programları kapsamında yapılacak gezilerin o ders saati içinde yapılmasına özen gösterilir. Ancak gezinin bu süreyi aşabileceği durumlarda okul yönetiminin bilgisi dahilinde ders öğretmenlerince gerekli önlemler alınır.

6. Sosyal etkinlikler kapsamında yapılacak geziler, dersleri aksatmayacak şekilde hafta sonu tatilleri veya bayram tatili günlerinde düzenlenir. Ancak gezi düzenlenen yerin uzaklığı sebebiyle daha uzun zaman gerektiren gezilerden dolayı yapılamayan dersler telafi edilir.

7. Okul müdürü, gezilerle ilgili belgeleri inceler ve yetkisinde olanları onaylar. Yetkisi dışındaki gezilerle ilgili yazıyı da en kısa sürede onay alınmak üzere il/ilçe milli eğitim müdürlüğüne gönderir.

8. Büyükşehir belediye sınırları dahil olmak üzere, il/ilçe belediye sınırları içinde yapılan ders programları kapsamındaki yıllık ders planında yer alan bilimsel inceleme, araştırma, gözlem ve uygulama gezileriyle ilgili onay okul müdürünce verilir.

9. Okulun bulunduğu il/ilçe sınırları içinde sosyal etkinlik kapsamında yapılacak gezilerle ilgili onay, okul müdürlüğünün önerisi üzerine il/ilçe milli eğitim müdürünce; il sınırları dışına yapılacak gezilerle ilgili onay ise il/ilçe milli eğitim müdürlüğünün önerisi üzerine mülki amirce verilir.

10. Yurt dışında yapılacak bilim, sanat, tiyatro, spor, müzik, halk oyunları, beceri yarışması, sosyal etkinlik ve bunların hazırlık çalışmaları ile gezilere katılacak resmi/özel örgün ve yaygın eğitim kurumlarının yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin görevli izinli sayılmalarına ilişkin onay, il milli eğitim müdürlerinin önerisi üzerine valiliklerce verilir.

11. İl içi ve il dışı gezilerde öğrencilerin kaza sigorta işlemleri, geziye gidilecek araçların seçilmesi ve diğer konularda, Okul Gezileri Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen hükümlere uyulur.

12. Öğretim programı ve sosyal etkinlik kapsamında yapılacak gezilerde gerektiğinde kamu araçlarından yararlanılabilir.

13. Gezi ile ilgili sözleşme şartlarının yerine getirilip getirilmediği, geziye katılanların hazır olup olmadıkları ve benzeri hususların yer aldığı başlangıç tutanağı ile gezinin bitiminde gezinin amacına uygun olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine ilişkin tutanak düzenlenir.

## 2. 5. Gezi-Gözlem ve İnceleme Öncesi Yapılacaklar

Eğer gezilerin başarılı olmasını istiyorsak; öğrenciler planlamaya dahil edilmeli ve onlara görevler verilmelidir. Gözlem planı hazırlanırken öğrencilerin düşünceleri ve istekleri sorularak planlama çalışmalarına onlarında katılmaları sağlanmalıdır (Karakuş, akt. Tomal ve Şenol, 2012, s. 10).

Ortaöğretimdeki öğrencileri bu sürece katmak, ilköğretim kademesine göre daha kolaydır. Gezi öncesi yapılacakları şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Gezinin amaçları ve hangi teorik bilgilerle ilişkili olduğu hakkında öğrencilere bilgi verilir.

2. Gezi yapılacak yerle ilgili internetten ve kütüphaneden araştırma yapmaları istenir.

3. Gidilecek yere göre hangi giysilerin getirileceği belirtilir.

4. Pusula, fotoğraf makinesi, topoğrafya haritası, kamera, termometre, barometre, altimetre, hoparlör vb. araç-gereçler Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından temin edilir.

5. İzin prosedürü halledilir ve geziye katılacak öğrencilerin listesi hazırlanır.

6. Öğretmen gezi yapılacak yere önceden gider ve bilgi sahibi olur.

7. Öğrencilerden not defteri, kalem, fotoğraf makinesi, su ve hazır gıdaların olduğu bir sırt çantası hazırlamaları istenir.

8. Gezide uyulacak kurallar hakkında öğrenciler bilgilendirilir.

9. Gezi esnasında gözlem yapılacak, yemek yenecek ve konaklanacak yerlere ilişkin bir plan hazırlanır.



10. Çeşitli kurumların ziyaret edilmesinde öğretmen öğrencilerden sorular hazırlamasını ister ve bu soruları kontrol eder.

11. Sınıf gruplara bölünür ve her grup için başkan belirlenir. Başkanlar geziden geziye değişir. Öğretmene yardımcı olurlar.

12. Gezinin yapılacağı gün için hava durumu tahminlerine bakılır.

13. Geziyi düzenleyecek her öğretmenin Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin eğitim amaçlı gezilerle ilgili bölümünü okuması gerekir (Tomal ve Şenol, 2012, s. 10-11).

## **2. 6. Gezi-Gözlem ve İnceleme Sırasında Yapılacaklar**

1. Önceden hazırlanan plana uyulur.

2. Otobüsler mola yerlerinden hareket ederken; öğrencilerin eksik olup olmadığı önceden hazırlanmış oturma düzenine göre kontrol edilir.

3. Öğretmen öğrencilerinin ara ara notlar tutmasını ister. Sürekli not tutmaları sıkıcı ve zor olur.

4. Öğretmen mola yerlerinde bir şeyler unutmamaları ve çevreyi kirletmemeleri konusunda öğrencileri uyarır.

5. Öğrencilerin sorular sormasına ve yorumlar yapmasına izin verir.

6. Sorumlu öğretmen otobüsten en önce iner ve otobüse en son biner. Mola ve konaklama yerlerinde de aynı hassasiyeti gösterir.

7. Öğretmen gezi esnasında önemli gördüğü yerlere dikkat çeker ve açıklamalar yapar.

8. Öğretmen önemli yerlerin fotoğrafını çeker ve öğrencileri bu konuda uyarır.

9. Öğretmen, gezi esnasında kurallara uymayan öğrencileri ses tonuyla, jest ve mimikleriyle kırıncı olmadan uyarır (Tomal ve Şenol, 2012, s. 13-14).

## 2. 7. Gezi-Gözlem ve İnceleme Sonrası Yapılacaklar

1. Öğrencilere, gezi öncesi oluşan beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı sorulur. Öğrencilerden gezi ile ilgili değerlendirmeler alınır. Bu tür değerlendirmeler gelecek gezilere ışık tutar.

2. Gezi kapsamında gözlemlenen yerler fotoğraflara da yer verecek şekilde belli bir sistematik dâhilinde raporlaştırılır. Raporlaştırmada fiziki ve beşeri coğrafyanın sistematığı dikkate alınabilir.

3. Yapılan geziye ilişkin fotoğraflara okul gazetesinde yer verilebilir (Tomal ve Şenol, 2012, s. 14).

## 2. 8. İlgili Araştırmalar

Mazman (2007), “*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Gezi-Gözlem Metodunun Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma (Tokat Örneği)*” isimli yüksek lisans çalışmasında aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

- Gezi-gözlem metodu, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu tarafından uygulanmaktadır (%61).
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem metodunu uygularken tercih ettikleri önemli gün veya tarih yoktur.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem metodunu uyguladıktan sonra öğrencilerine hiçbir etkinlik yaptırmadıkları görülmüştür.
- Gezi-gözlem metodunu kullanan öğretmenlerin neredeyse yarısı bu metodu kullanmak istediklerinde, kullandıklarında ve sonrasında hiçbir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Erdem (2007), “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi-Gözlem Tekniğine İlişkin Görüşleri*” isimli yüksek lisans çalışmasında aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

- Gezilerde erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığına karşı daha fazla tedirgin olmaktadır.

- Erkek ve kadın öğretmenler gezilerin yasal sorumluluğunun oldukça ağır olduğu görüşüne katılmakla birlikte, erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre gezilerin yasal sorumluluğunu daha ağır bulmaktadırlar.

- Gezi esnasında kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığı karşısında öğretmenlerin tedirgin olması görüşünde kıdem bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur.

- Öğretmenlerin, gezi esnasında öğrencilerin fikirlerini dikkate alma görüşüne katılma düzeyleri arasında kıdem bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur.

Açıkgöz (2006), ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen uyguladığı *“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi”* isimli yüksek lisans tezinde şu sonuçlara ulaşmıştır:

- Gezi-gözlem ve inceleme yöntemi ile öğrenim gören öğrenciler, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı olmuşlardır.

- Deney grubundaki öğrencilerin öğretim sonunda konular arasındaki ilişkileri, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha iyi değerlendirdikleri gözlenmiştir.

Açar (2010) *“İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Gözlem Gezisi Uygulamasının Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerisine ve Çevre Duyarlılığına Etkisi”* isimli yüksek lisans çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

- Gözlem gezisi uygulamasından sonra, öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, anlamlı bir şekilde yükselmiştir.

- Gözlem gezisi uygulamasından sonra, öğrencilerin çevresel duyarlılıkları anlamlı bir şekilde yükselmiştir.

Özkan (2009), *“Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Ülkemizin Kaynakları Ünitesindeki Öğrenci Başarılarına Etkisi”* isimli çalışmasında aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

- Sosyal Bilgiler dersi konularının öğretiminde gezi- gözlem ve inceleme yöntemi kullanımı ile öğrenim gören öğrencilerle, geleneksel öğretim yöntemi olan

anlatım ve soru-cevap yöntemlerinin uygulandığı öğrencilerin başarıları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür.

- Gezi-gözlem ve inceleme yöntemi ile öğrenim gören öğrenciler, geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı olmuşlardır.

- Yapılan gezi sonrası alınan sözlü ifadelerde öğrencilerin gezi hakkındaki düşünceleri çok açıktır. Öğrenciler genelde çok keyif aldıklarını, öğrendiklerini kesinlikle unutamayacaklarını, bu geziden edimlerini çevresiyle de paylaşmak istediğini, yerinde görerek alınan eğitimin çok faydalı olduğunu ifade etmişlerdir.

Çetin, Kuş ve Karatekin (2010), “*Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi-Gözlem Yöntemine İlişkin Görüşleri*” isimli makale çalışmalarında aşağıdaki sonuçlara ulaşmışlardır:

- Gezi-gözlem metodu Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından sık kullanılan bir metot değildir.

- Öğretmenler gezilerini genelde il içinde, yakın mesafeli yerlere yapmaktadırlar. Çok az öğretmen il dışında, uzak mesafedeki yerlere gezi düzenlemektedir.

- Gezi sonrasında öğretmenler genellikle sınıf içerisinde yazılı, sözlü olarak gezinin anlatırılması ve gezi ile ilgili resim yaptırılması gibi etkinlikler uygulamaktadır. Yok denecek kadar az sayıda öğretmen ise gezi sonrası fotoğraf sergisi yaptırmakta ve gezi ile ilgili videoları öğrencilere izlettirmektedir.

- Öğretmenlerin genellikle belirli dönemlerde gezi düzenledikleri görülmüştür. Çoğunlukla konu işlenirken eş zamanlı olarak, belirli gün ve haftalarda ve iklim koşullarının uygun olduğu zamanlarda öğretmenler gezi düzenlemiştir.

- Öğretmenlerin, gezi gözlem yöntemini uygulayamamalarının veya az uygulamalarının en önemli nedeni olarak ekonomik problemleri belirttiği; özellikle öğrencilerden para toplayamama, gezilecek yerlerin ücretli olması, araç temin edememe gibi nedenleri belirttikleri görülmüştür.

## BÖLÜM III

### YÖNTEM

#### 3. 1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde tasarlanmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2003, s. 77).

Araştırmada, betimsel araştırma modeli içerisinde en yaygın olarak kullanılan (Thomas ve Nelson, 1996); geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu veya olayla ilgili görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmeye çalışıldığı tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır (Karakaya, 2009; Karasar, 2005).

#### 3. 2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini Antalya ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda görev yapan 799 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, 2015-2016 eğitim öğretim yılında görev yapan Antalya ilini temsil ettiği varsayılan 64 Sosyal Bilgiler öğretmeni, örneklem olarak seçilmiştir.

#### 3. 3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri hazırlanan ölçek dâhilinde toplanmıştır. Bu araştırmada hazırlanan ölçekler bizzat araştırmacı tarafından dağıtılmış olup, örnekleme alınan öğretmenlerin cevaplamaları istenmiştir. Ölçeklerin örneklemedeki öğretmenlerden geri alınmasından sonra toplanan formlar üzerinde çalışılarak veriler istatistiksel olarak şekillendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçme aracı araştırmacı tarafından, Sosyal Bilgiler dersinde çevre gezilerinin etkililiği üzerine yapılan araştırmalar taranarak geliştirilmiştir. Yıldırım (2012) tarafından geliştirilen İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Derslerinde Gezi Gözlem Yönteminin Kullanımının İncelenmesine Yönelik

Ölçme Aracı da incelenerek yeni bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Araştırmada Antalya İlinde Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşleri alınmak üzere geliştirilen ölçek, öğretmenlere elektronik ortamda ve elden teslim edilerek görüşleri alınmıştır.

Ölçek A, B, C, D, E, F, G olmak üzere 7 bölümden oluşmaktadır. A bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kişisel bilgilerini içermektedir. B bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerini bir öğrenme yöntemi olarak kullanması ile ilgili bilgilerini içermektedir. Bu bölüm 5 soru ile değerlendirilmiştir. C bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezileri öncesi görüşlerinin değerlendirildiği bölümdür. Bu bölümde öğretmenlerden (hiç katılmıyorum-katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-tamamen katılıyorum) seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. D bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerini kullanmakta karşılaştıkları olası sınırlılıklar/zorluklar ile ilgili görüşlerinin değerlendirildiği bölümdür. Bu bölümde öğretmenlerden (hiç katılmıyorum-katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-tamamen katılıyorum) seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. E bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaşanan öğrenim sürecine ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği bölümdür. Bu bölümde öğretmenlerden (hiç katılmıyorum-katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-tamamen katılıyorum) seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. F bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerinin öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilgili görüşlerinin değerlendirildiği bölümdür. Bu bölümde öğretmenlerden (hiç katılmıyorum-katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-tamamen katılıyorum) seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. G bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezileri sonrası görüşlerinin değerlendirildiği bölümdür. Bu bölümde öğretmenlerden (hiç katılmıyorum-katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-tamamen katılıyorum) seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir.

Veri toplama aracının güvenilirliğine Cronbach  $\alpha$  iç tutarlılık katsayısı ile bakılmış ve bu değer 0.68 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama aracında bulunan alt ölçekler için ise güvenilirlik katsayıları şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşleri ölçeği için Cronbach  $\alpha$  iç tutarlılık katsayısı 0.39; Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşleri ölçeği için Cronbach  $\alpha$  iç tutarlılık katsayısı 0.77; Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin

Yaşanılan Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşleri ölçeği için Cronbach  $\alpha$  iç tutarlılık katsayısı 0.27; Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi ile İlgili Görüşleri ölçeği için Cronbach  $\alpha$  iç tutarlılık katsayısı 0.67; Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşleri Cronbach  $\alpha$  iç tutarlılık katsayısı ise 0.71 olarak hesaplanmıştır.

### **3. 4. Verilerin Toplanması**

Verilerin toplanması amacıyla araştırmanın ölçek çalışması olması ve uygulama yapılacak okulların MEB'e bağlı olmasından dolayı araştırma sürecinin başında veri toplama aracının bir örneği ile aracı uygulama isteğini belirten bir dilekçe Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı kanalıyla yazışmalar yapılarak, Antalya Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli onay ve izinler alınmıştır. Bu izin belgelerinin bir örneği "Ek-1" de bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında kuramsal çerçevenin oluşturulmasının ardından Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşlerinin belirlenmesi amacıyla ölçme aracı hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçme aracında yer alan sorulara ilişkin uzman görüşüne başvurulmuştur. Sorular üzerinde önerilen düzeltme ve eklemelerin yapılmasının ardından anlaşılmayan soru maddeleri düzeltilerek ölçme aracına son biçimi verilmiştir.

Araştırmanın çalışma evrenine dâhil edilen 67 Sosyal Bilgiler öğretmenin tamamına ölçme aracı ulaştırılmıştır. Ölçme aracının ulaştırılmasında iki yöntem izlenmiştir. Birinci yöntemde okullara telefon edilmiş, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile görüşülmüş, ölçme aracı öğretmenlere e-mail yolu ile gönderilmiş, cevaplandırılan ölçme araçları yine e-mail yolu ile geri alınmıştır. İkinci yöntemde ise ölçme aracı elden teslim edilmiş ve cevaplanan ölçme araçları elden teslim alınmıştır. Ölçme aracı ulaştırılan 67 öğretmenden sadece 3'ü ölçme aracını e-mail yoluyla geri göndermemiş, diğer 64 öğretmen cevaplandırarak geri göndermiştir. Bu nedenle çalışmadaki analizler 64 öğretmenin verilerine göre yapılmıştır.

### **3. 5. Verilerin Analizi**

Tarama yöntemi ile elde edilen veriler, ölçeklerde kullanılan başlıklar dikkate alınarak sunulmuştur. Verilerin analizinde betimsel istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Bulgular ise, araştırma sorularına paralel başlıklar altında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre yorumlanmıştır.

Uygulamadan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak analize tabi tutulmuştur. Veri toplama aracı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşlerinin belirlenmesi ve mevcut problemleri belirlemek amacıyla katılımcıların verdikleri cevapların yüzde (%) ve frekans (f) değerleri oluşturulmuştur.



## BÖLÜM IV

### BULGULAR

#### 4. 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

*Tablo 1. Cinsiyete Göre Dağılım*

	Erkek	Kadın	Toplam
N	44	20	64
%	68.7	31.3	100

Tablo 1’e göre araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyete göre dağılımı %37.4 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermektedir. Çalışma evreninin yarısından fazlasını (%68.7) erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaşa göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

*Tablo 2. Yaşa Göre Dağılım*

	25 yaş ve altı	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	55 yaş ve üzeri	Toplam
N	-	14	36	14	-	64
%	-	21.9	56.2	21.9	-	100

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılan katılımcıların yaşa göre dağılımında yarısından fazlasının (%56.2) 36-45 yaş grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimine göre dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

*Tablo 3. Mesleki Deneyime Göre Dağılım*

	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 yıl ve üzeri	Toplam
N	4	12	25	13	10	64
%	6.3	18.8	39	20.3	15.6	100

Tablo 3’e göre araştırmaya katılan katılımcıların mesleki deneyime göre dağılımında 11-15 yıl arasında olan öğretmenler en yüksek orana (%39) sahip olan

gruptur. Çalışma evreninin yarısına yakını 11-15 yıl arasında mesleki deneyime sahip olan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenim düzeylerine göre dağılımları Tablo 4’de verilmiştir.

*Tablo 4. Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılım*

	<b>Ön lisans</b>	<b>Lisans</b>	<b>Yüksek Lisans</b>	<b>Diğer</b>	<b>Toplam</b>
<b>N</b>	-	56	8	-	64
<b>%</b>	-	87.5	12.5	-	100

Tablo 4’e göre araştırmaya katılan katılımcıların öğrenim düzeylerine göre dağılımında önemli bir bölümünün (%87.5) lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ancak yüksek lisans mezunu öğretmen sayısının da yok denilecek kadar az (%12.5) olduğu görülmektedir. Çalışma evreninin tamamına yakını lisans mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezuniyet alanlarına göre dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

*Tablo 5. Mezuniyet Alanlarına Göre Dağılım*

	<b>Sosyal Bilgiler Öğretmenliği</b>	<b>Tarih Öğretmenliği</b>	<b>Coğrafya Öğretmenliği</b>	<b>Diğer</b>	<b>Toplam</b>
<b>N</b>	50	4	4	6	64
<b>%</b>	78.1	6.3	6.3	9.3	100

Tablo 5’e göre araştırmaya katılan katılımcıların mezuniyet alanlarına göre dağılımında büyük bir çoğunluğunun (%78.1) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu olduğu görülmektedir. Çalışma evreninin önemli bir bölümünü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler oluşturmaktadır.

#### **4. 2. Çevre Gezilerinin Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar**

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler derslerinde çevre gezileri bir öğrenme yöntemi olarak kullanılmalı mı görüşlerine göre dağılımları Tablo 6’da verilmiştir.

*Tablo 6. Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezileri Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmalı mı?*

	<b>Evet</b>	<b>Hayır</b>	<b>Toplam</b>
<b>N</b>	64	-	64
<b>%</b>	100	-	100

Tablo 6'ya göre Sosyal Bilgiler derslerinde çevre gezileri bir öğrenme yöntemi olarak kullanılmalı mı? sorusuna katılımcıların %100'ü evet diyerek bu konudaki kararlılıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler derslerinde çevre gezileri yapıp yapmamalarına göre dağılımları Tablo 7'da verilmiştir.

*Tablo 7. Sosyal Bilgiler Derslerinde Öğrencilerle Çevre Gezisi Yaptınız mı?*

	<b>Evet</b>	<b>Hayır</b>	<b>Toplam</b>
<b>N</b>	57	7	64
<b>%</b>	89.1	10.9	100

Tablo 7'ye göre Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerle çevre gezisi yaptınız mı? sorusuna katılımcıların çoğunluğu (%89.1'i) evet cevabını vermiştir. Hayır diyen katılımcı oranı ise %10.9 ile sınırlı kalmıştır.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 2015-2016 eğitim-öğretim yılı planlarında çevre gezilerine yer verme sayısına göre dağılımları Tablo 8'de verilmiştir.

*Tablo 8. 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Planlarınızda Çevre Gezisine Kaç Defa Yer Verdiniz?*

	<b>Hiç Yer Vermedim</b>	<b>1 Defa</b>	<b>2 Defa</b>	<b>3 Defa</b>	<b>4 Defa ve Daha Fazla</b>	<b>Toplam</b>
<b>N</b>	26	25	12	1	-	64
<b>%</b>	40.6	39	18.8	1.6	-	100

Tablo 8'e göre 2015-2016 eğitim öğretim yılı planlarınızda çevre gezisine kaç defa yer verdiniz? sorusuna katılımcıların önemli bir oranı %40.6'sı hiç yer vermediğini belirtmiştir. Katılımcıların çevre gezilerini desteklemesine rağmen sene başındaki planlarda yer vermemesinin sebebi, dönem içerisinde zaman durumuna göre izin alıp gezi yapmaları olabilir. Planlarda gezilere yer veren katılımcıların ise gezi sayısını sınırlı tuttuğu 4 ve 4'den fazla geziye yer vermediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerini daha çok hangi dönemlerde kullandıklarına göre dağılımları Tablo 9’da verilmiştir.

*Tablo 9. Çevre Gezisini Daha Çok Hangi Dönemlerde Kullandınız?*

	Eğitim Öğretim Yılı'nın Başında	Belirli Gün ve Haftalarda	Bahar Aylarında	Konu İşlenirken Eş Zamanlı Olarak	Eğitim Öğretim Yılı'nın Sonunda	Toplam
N	3	5	16	20	20	64
%	4.7	7.8	25	31.3	31.3	100

Tablo 9’a göre katılımcıların çevre gezisini daha çok hangi dönemlerde yaptığının dağılımına bakıldığında çoğunlukla konu işlenirken eş zamanlı olarak ve eğitim öğretim döneminin sonunda (%62.6) yapıldığı görülür. Bu durum öğretmenler tarafından konuların öncelikli olarak teorik öğretimi sağlandığını ve tüm konular bitirildikten sonra uygulamaya yönelindiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hangi ünitelerde çevre gezilerini bir öğrenme yöntemi olarak kullanmalarına göre dağılımları Tablo10’da verilmiştir.

*Tablo 10. Sosyal Bilgiler Derslerinde Hangi Ünitelerde Çevre Gezisi Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmalıdır?*

	Yaşadığımız Bölge	Yurdumuzda Ekonomik Hayat	Türkiye’de İklim	İpek Yolunda Türkler	Çanakkale Cephesi	Yaşayan Demokrasi	Ülkemizde Nüfus	Ülkemizin Kaynakları	Toplumun İhtiyacını Karşılamanın (Sivil ve Resmi Kurum Kuruluşlar) Üniteleri	Toplam
N	25	6	-	-	14	1	-	7	11	64
%	39	9.3	-	-	21.9	1.6	-	10.9	17.2	100

Tablo 10’a göre Sosyal Bilgiler derslerinde hangi ünitelerde çevre gezisi bir öğrenme yöntemi olarak kullanılmalı sorusuna katılımcıların çoğunluğunun (%39) yaşadığımız bölge yanıtını verdiği görülür. Bu durum katılımcıların gezilerde öncelikle yaşadığımız bölge ünitesini tercih ettiklerini göstermektedir. Katılımcıların gezileri daha çok yaşadığımız bölge ünitesinde tercih etmelerinin sebebi, buldukları bölgede gezi düzenlemeleri ve bunun daha az maliyetli ve daha az

sorunlu olduğunu düşünmelerinden kaynaklı olabilir. Katılımcıların ikinci en yüksek gezi yapmak istedikleri ünite Çanakkale Cephesidir. Bu durum katılımcıların öğrencilere çevre ve vatan sevgisini kazandırması bakımından önemlidir.

#### 4. 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezileri öncesi görüşlerine göre dağılımları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Gezilecek yerlerin planlaması yapılmalıdır.	-	-	-	-	-	-	17	26.6	47	73.4	64	100
2. Öğrenciler gezi sırasında neleri gözlemleyecekleri konusunda bilgilendirilmelidir.	-	-	-	-	-	-	23	35.9	41	64.1	64	100
3. Geziye katılacak öğrencilere uygun davranışlar anlatılmalıdır.	-	-	-	-	-	-	30	46.9	34	53.1	64	100
4. Geziler sadece eğitsel değeri yüksek olan yerlere yapılmalıdır.	4	6.3	17	26.6	7	10.9	26	40.6	10	15.6	64	100
5. Disiplin sorunu olan öğrenciler, gezi listesine dahil edilmemelidir.	4	6.3	19	29.7	16	25	23	35.9	2	3.1	64	100

Tablo 11’e göre katılımcıların %26.6’sı çevre gezileri öncesi “*Gezilecek yerlerin planlaması yapılmalıdır*” görüşüne katılmaktadır. %73.4’ü ise bu görüşe tamamen katılmaktadır. Gezilecek yerlerin planlaması yapılmalıdır görüşüne tamamen katılanların oranının fazla olması gezilerin planlı yapılmasının önemini göstermektedir. “*Öğrenciler gezi sırasında neleri gözlemleyecekleri konusunda bilgilendirilmelidir*” görüşüne bakıldığında katılımcıların %35.9’u katıldığını, %64.1’i tamamen katıldığını belirtmiştir. Ortaya çıkan oranlara bakıldığında öğretmenlerin gezilerde gezmek amacıyla değil eğitim amacıyla öğrencileri sınıf dışına çıkarmak istemelerinden kaynaklanmış olabileceğini gösterir. “*Geziye katılacak öğrencilere uygun davranışlar anlatılmalıdır*” görüşüne bakıldığında katılımcıların %46.9’u katıldığını, %53.1’i tamamen katıldığını belirtmişlerdir.

Ortaya çıkan oranlara bakıldığında katılımcıların davranış problemi yaratacak öğrencilerin geziyi amacı dışına çıkarabileceğini düşünmelerinden kaynaklanmış olabilir. “*Geziler sadece eğitsel değeri yüksek olan yerlere yapılmalıdır*” görüşüne bakıldığında katılımcıların farklı fikirlerde olması dikkat çekmektedir. Katılımcıların %6.3’ü hiç katılmıyorum, %26.6’sı katılmıyorum, %10.9’u kararsızım görüşlerini belirtmiş olup gezilerin eğitim amacının dışında da yapılması gerekliliğini kabul etmektedirler. %40.6’sı katılıyorum, %15.6’sı ise tamamen katılıyorum görüşünü belirterek gezilerin eğitim amaçlı yönünün ağır basması gerekliliğine inanmaktadır. “*Disiplin sorunu olan öğrenciler, gezi listesine dahil edilmemelidir*” görüşünde de katılımcılar farklı düşüncelere sahiptir. Katılımcıların %6.3’ü hiç katılmıyorum, %29.7’si katılmıyorum, %25’i kararsızım görüşlerini belirtmiş olup disiplin sorunu olan öğrencilerin gezilerde dışlanmaması, disiplin sorununa çözüm bulunabileceği düşüncelerinden kaynaklanmış olabilir. Katılımcıların %35.9’u katılıyorum, %3.1’i tamamen katılıyorum düşüncesine sahiptir, bu düşüncedeki katılımcıların disiplin sorunu olan öğrencilerle sorun yaşamalarından kaynaklanmış olabilir.

#### 4. 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerini kullanmada karşılaştıkları olası sınırlılıklar/zorluklar ile ilgili görüşlerine göre dağılımları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Gezi esnasında kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığı olması.	-	-	-	-	-	-	16	25	48	75	64	100
2. Okul idaresinin geziler konusunda olumsuz tutum sergilemesi.	1	1.6	17	26.6	18	28.1	24	37.5	4	6.3	64	100
3. Gezilerin ağır yasal sorumluluklarının olması.	-	-	1	1.6	1	1.6	20	31.3	42	65.6	64	100
4. Öğrencilerin gezilerde disiplinsiz davranışlar sergilemesi.	1	1.6	7	10.9	3	4.7	42	65.6	11	17.2	64	100
5. Kalabalık sınıfların çevre gezisi yapmaya elverişli olmaması.	1	1.6	10	15.6	7	10.9	35	54.7	11	17.2	64	100
6. Gezi için araç temin etmekte öğretmenlerin sorun yaşamaması.	-	-	15	23.4	8	12.5	38	59.4	3	4.7	64	100
7. Konuya uygun çevre gezisi yapacak mekân bulunamaması.	16	25	27	42.2	9	14.2	11	17.2	1	1.6	64	100
8. Velilerin gezi masraflarını karşılamada sıkıntı yaşamaması.	1	1.6	9	14.1	21	32.8	32	50	1	1.6	64	100
9. Öğretim programının yoğunluğunun (zaman sorunu) gezi organizasyonu yapmayı zorlaştırması.	-	-	3	4.7	1	1.6	23	35.9	37	57.8	64	100
10. Resmi işlemlerin (izin) uzun sürmesinin öğretmeni gezi yapma konusunda isteksizleştirilmesi.	-	-	6	9.4	1	1.6	29	45.3	28	43.8	64	100

Tablo 12’ye göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerini kullanmada karşılaştıkları zorluklar-sınırlılıklar ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgu ve yorumlara göre, “Gezi esnasında kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığının olması” görüşüne katılımcıların %25’i katılıyorum %75’i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Yüzdeler oranların tamamen katılıyorum da yoğunlaşması katılımcıların bu konudaki

kaygılarının yüksek olduğunu göstermektedir. Katılımcıların “Okul idaresinin geziler konusunda olumsuz tutum sergilemesi” görüşünde farklı fikirlerin olması dikkat çekmektedir. Katılımcıların %1.6’sı bu fikre hiç katılmamakta, %26.6’sı katılmamakta, %28’i kararsız, %37.5’i katılıyor, %6.3’ü tamamen katılıyor. Katılımcılardan “Gezilerin ağır yasal sorumluluklarının olması” görüşüne hiç katılmayan olmayıp, %1.6’sı katılmıyorum, %1.6’sı kararsızım, %31.3’ü katılıyorum, %65.6’sı tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların dağılımlarına bakıldığında gezilerin ağır yasal sorumlulukları büyük bir sorun olarak görülmektedir. “Öğrencilerin gezilerde disiplinsiz davranışlar sergilemesi” görüşüne katılımcıların %1.6’sı hiç katılmamakta, %10.9’u katılmamakta, %4.7’si kararsız, %65.6’sı katılıyor, %17.2’si tamamen katılıyor. Katılımcıların dağılımına bakıldığında büyük bir çoğunluk (%82.8) gezilerde yaşanabilecek disiplin sorunundan endişe duymaktadır. Katılımcılardan “Kalabalık sınıfların çevre gezisi yapmaya elverişli olmaması” görüşüne %1.6’sı hiç katılmamakta, %15.6’sı katılmamakta, %10.9’u kararsız, %54.7’si katılıyor, %17.2’si tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında kalabalık sınıfların çevre gezisi yapmaya elverişli olmaması yarından fazlası tarafından kabul görmektedir, bu durum kalabalık sınıfların beraberinde disiplin sorunu yaşatabileceğinden çevre gezisinin amacının dışına çıkmasına sebep olabilir. Katılımcılardan “Gezi için araç temin etmekte öğretmenlerin sorun yaşamaması” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %23.4’ü katılmamakta, %12.5’i kararsız, %59.4’ü katılıyor, %4.7’si tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında bazı katılımcılar araç temin etmeyi sorun olarak görmemekte olup, sorun olarak görenlerin oranı yarından fazladır. Buradaki temel sorunlardan birisi servis araçlarının maliyetinden kaynaklanması olabilir. Katılımcılardan “Konuya uygun çevre gezisi yapacak mekân bulunamaması” görüşüne %25’i hiç katılmamakta, %42.2’si katılmamakta, %14.2’si kararsız, %17.2’si katılıyor, %1.6’sı tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğretmenler konuya uygun çevre gezisi yapacak mekan bulmakta zorlanmamaktadır, bunda Sosyal Bilgiler dersinin konu yelpazesinin çok geniş olması etkili olabilir. Katılımcılardan “Velilerin gezi masraflarını karşılamada sıkıntı yaşamaması” görüşüne %1.6’sı hiç katılmamakta, %14.1’i katılmamakta, %32.8’i kararsız, %50’si katılıyor, %1.6’sı tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine



bakıldığında kararsız kalan katılımcıların oranının yüksek olduğu ve katılıyorum görüşüne katılanların oranı katılımcıların yarısını oluşturmaktadır, bu durum katılımcıların uzak yerlere yapılacak çevre gezilerinde velilerin maddi kaynaklı sorunlar çıkartabileceği görüşlerinden kaynaklanabilir. Katılımcılardan “*Öğretim programının yoğunluğunun (zaman sorunu) gezi organizasyonu yapmayı zorlaştırması*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7’si katılmamakta, %1.6’sı kararsız, %35.9’u katılıyor, %57.8’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğretim programının yoğunluğundan kaynaklanan zaman sorunu çevre gezileri açısından büyük bir organizasyon sorunudur. Katılımcıların %90’ından fazlası çevre gezilerinde öğretim programının yoğunluğunu önemli bir sorun olarak görmektedir ve bu durum öncelikle ele alınması gereken konulardan biridir. Katılımcılardan “*Resmi işlemlerin (izin) uzun sürmesinin öğretmeni gezi yapma konusunda isteksizleştirmesi*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %9.4’ü katılmamakta, %1.6’sı kararsız, %45.3’ü katılıyor, %43.8’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında resmi işlemlerin (izin) uzun sürmesini %89.1’i sorun olarak görmektedir, bu durum öğretmenlerin eğitsel gezi yapması konusunda isteksiz davranmasına sebep olabilir.

#### 4. 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşanılan Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaşanılan öğrenim sürecine ilişkin görüşlerine göre dağılımları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşanılan Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşlerine Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Gezilerde öğrenciler derse aktif olarak katılır.	-	-	1	1.6	3	4.7	22	34.4	38	59.4	64	100
2. Öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler.	-	-	1	1.6	-	-	23	35.9	40	62.5	64	100
3. Çevre gezileri ile öğrenciler öğrendikleri bilgileri diğer alanlara transfer edebilirler.	-	-	1	1.6	12	18.8	40	62.5	11	17.2	64	100
4. Çevre gezileri öğrenciler üzerindeki en etkili öğretim yöntemidir.	-	-	2	3.1	18	28.1	32	50	12	18.8	64	100
5. Öğrenciler konuya odaklanmakta güçlük çekerler.	6	9.4	23	35.9	32	50	3	4.7	-	-	64	100

Tablo 13’e göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaşanılan öğrenim sürecine ilişkin görüşleri ile ilgili bulgu ve yorumlara göre, “Gezilerde öğrenciler derse aktif olarak katılır” görüşüne katılımcılardan hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6’sı katılmamakta, %4.7’si kararsız, %34.4’ü katılıyor, %59.4’ü tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında çevre gezileri ile öğrenciler aktif olarak derse katılır, bu fikre öğretmenlerin tamamına yakını katılmaktadır. Öğrenci merkezli eğitim sisteminde olması gereken de öğrencinin derste aktif olmasıdır. Katılımcılardan “Öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6’sı katılmamakta, kararsız olan bulunmamakta, %35.9’u katılıyor, %62.5’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler görüşüne katılımcıların büyük çoğunluğu (%98.4’ü) katılmaktadır, oranın yüksek olması gösteriyor ki çevre gezileri uygulamalı öğrenme açısından önemli bir yöntemdir. Önemli olan bu yöntemi amacına uygun olarak değerlendirebilmektir. Katılımcılardan “Çevre gezileri ile öğrenciler öğrendikleri bilgileri diğer alanlara transfer edebilirler” görüşüne hiç

katılmayan bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmamakta, %18.8'i kararsız, %62.5'i katılıyor, %17.2'si tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrenciler öğrendikleri bilgileri diğer alanlara transfer edebilirler görüşüne katılım diğer görüşlere göre fazladır. Katılımcılardan “*Çevre gezileri öğrenciler üzerindeki en etkili öğretim yöntemidir*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1'i katılmamakta, %28.1'i kararsız, %50'si katılıyor, %18.8'si tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında katılımcılar çevre gezilerinin etkili bir öğrenme yöntemi olduğunu kabul etmekte, bazı katılımcıların ise bu konuda kararsız kaldığı görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrenciler öğrendikleri bilgileri diğer alanlara transfer edebilirler görüşüne katılım diğer görüşlere göre fazladır. Katılımcıların “*Öğrenciler konuya odaklanmakta güçlük çekerler*” görüşüne %9.4'ü hiç katılmamakta, %35.9'u katılmamakta, %50'si kararsız, %4.7'si katılıyor, tamamen katılan ise bulunmamaktadır. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrenciler konuya odaklanmakta güçlük çekerler görüşüne katılan sınırlı olup, kararsız kalanların oranı katılımcıların yarısını oluşturmaktadır.

#### 4. 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerinin öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilgili görüşlerine göre dağılımları Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi İle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1.Geziler ile öğrenilenler daha kalıcıdır.	-	-	2	3.1	-	-	27	42.2	35	54.7	64	100
2.Gezilerde karşılaşılan çevre sorunlarına, çözüm üretirler.	-	-	3	4.7	7	10.9	41	64.1	13	20.3	64	100
3.Gezilerde öğrendiklerini kendi hayatlarında uygulamaya koyarlar.	-	-	3	4.7	17	26.6	32	50	12	18.8	64	100
4. Öğrencilerin yorum yapma yetenekleri gelişir.	-	-	2	3.1	9	14.1	42	65.6	11	17.2	64	100
5.Öğrenciler çevre, insan ve olaylar arasında ilişki kurabilirler.	-	-	1	1.6	8	12.5	42	65.6	13	20.3	64	100
6.Öğrencilerin çevreye karşı ilgi ve sorumlulukları artar.	-	-	2	3.1	6	9.3	44	68.8	12	18.8	64	100
7.Öğrencilerde çevre ve yurt sevgisi gelişir.	-	-	1	1.6	5	7.8	35	54.7	23	35.9	64	100
8.Çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir	-	-	2	3.1	10	15.6	40	62.5	12	18.8	64	100
9.Çevre gezileri öğrenciler üzerinde diğer öğrenme yöntemlerden farklı bir etki bırakmaz.	20	31.3	30	46.9	11	17.2	2	3.1	1	1.6	64	100
10. Öğrenciler gezileri boş vakit geçirme etkinliği olarak görürler.	14	21.9	26	40.6	18	28.1	3	4.7	3	4.7	64	100

Tablo 14’e göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezilerinin öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlara göre, “*Geziler ile öğrenilenler daha kalıcıdır*” görüşüne katılımcılardan hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1’i katılmamakta, kararsız olan bulunmamakta, %42.2’si katılıyor, %54.7’si tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında tamamına yakını çevre gezileri ile öğrenilenler daha kalıcıdır görüşüne sahiptir, bunda çevre gezilerinin daha fazla duyu organına hitap etmesi etkili olabilir. Katılımcılardan çevre gezileri ile öğrenciler “*Gezilerde karşılaşılan çevre*

*sorunlarına, çözüm üretirler*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7’si katılmamakta, %10.9’u kararsız, %64.1’i katılıyor, %20.3’ü tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrenciler gezilerde karşılaşılan çevre sorunlarına, çözüm üretirler fikrine sahip olanların oranının yüksekliği (%84.4 ) dikkat çekmektedir. Katılımcılar öğrencilerin çevre gezileriyle çevre sorunlarına çözüm üretebileceği fikrinde doğa sevgisinin oluşturulabileceği fikrinden kaynaklanmış olabilir. Katılımcılardan, çevre gezileri öğrencilerin “*Gezilerde öğrendiklerini kendi hayatlarında uygulamaya koyarlar*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7’si katılmamakta, %26.6’sı kararsız, %50’si katılıyor, %18.8’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrenciler öğrendiklerini kendi hayatlarında uygulamaya koyarlar fikrine katılanların oranının yüksekliği dikkat çekmektedir bu durum çevre gezilerinin ve dersin günlük yaşamla iç içe olmasından kaynaklanabilir. Konuya kararsız kalan katılımcıların oranının da %26.6 olması uygulamaya dönüştürme konusunda bazı tereddütlerin olduğunu göstermektedir. Katılımcılardan, çevre gezileri ile “*Öğrencilerin yorum yapma yetenekleri gelişir*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1’i katılmamakta, %14.1’i kararsız, %65.6’sı katılıyor, %17.2’si tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrencilerin yorum yapma yetenekleri gelişir fikrine sahip olanlar önemli bir oranı temsil etmektedir, bu durum öğrencilerin gözlem yoluyla çevredeki olayları yorumlayabilme gücünü geliştirebileceğini göstermektedir. Katılımcılardan, çevre gezileriyle “*Öğrenciler çevre, insan ve olaylar arasında ilişki kurabilirler*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6’sı katılmamakta, %12.5’i kararsız, %65.6’sı katılıyor, %20.3’ü tamamen katılıyor. Katılımcılardan, çevre gezileriyle “*Öğrencilerin çevreye karşı ilgi ve sorumlulukları artar*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1’i katılmamakta, %9.3’ü kararsız, %68.8’i katılıyor, %18.8’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında çevre gezileriyle öğrencilerin çevreye karşı ilgi ve sorumlulukları artar görüşünü kabul edenlerin oranı oldukça yüksektir, bu durum katılımcıların öğrencilerin çevre sorunlarına duyarsız kalmayacağı fikrine inandıklarının göstergesidir. Katılımcılardan, çevre gezileriyle “*Öğrencilerde çevre ve yurt sevgisi gelişir*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6’sı katılmamakta, %7.8’i kararsız, %54.7’si katılıyor, %35.9’u tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında çevre gezileriyle

öğrencilerde çevre ve yurt sevgisi gelişir, görüşünü kabul edenlerin oranı oldukça yüksektir, bu durum katılımcıların çevre gezileriyle öğrencilerde çevre ve yurt sevgisi gelişir fikrine inandıklarının göstergesidir. Çanakkale cephesi gibi konuların olması katılımcıların tamamına yakınının yurt sevgisini geliştirir fikrini belirtmelerinde etkili olmuş olabilir. Katılımcılardan, çevre gezileriyle öğrencilerde “Çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1’i katılmamakta, %15.6’sı kararsız, %62.5’i katılıyor, %18.8’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrencilerde çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir, görüşünü kabul edenlerin oranı yüksektir, bu durum katılımcıların çevre gezileriyle öğrencilerde çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir, fikrine inandıklarının göstergesidir. Ülkemizin kaynakları gibi konuların olması, katılımcıların yarısından fazlasının, çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir fikrini belirtmelerinde etkili olmuş olabilir. Katılımcılardan, “Çevre gezileri öğrenciler üzerinde diğer öğrenme yöntemlerden farklı bir etki bırakmaz” görüşüne %31.3’ü hiç katılmamakta, %46.9’u katılmamakta, %17.2’si kararsız, %3.1’i katılıyor, %1.6’sı tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında çevre gezileri öğrenciler üzerinde diğer öğrenme yöntemlerden farklı bir etki bırakmaz, görüşünü kabul edenlerin oranı çok düşüktür, bu durum katılımcıların çevre gezileri yönteminin diğer öğrenme yöntemlerinden farklı olduğunun düşünüldüğünü göstermektedir. Katılımcıların çevre gezileri yönteminin diğer öğrenme yöntemlerinden farklı olduğunu düşünmesinde dersin günlük hayatla iç içe geçen konulardan oluşması ve böyle konularda en etkili yöntemlerden birinin çevre gezileri yöntemi olması görüşlerinden kaynaklanmış olabilir. Katılımcıların “Öğrenciler gezileri boş vakit geçirme etkinliği olarak görürler” görüşüne %21.9’u hiç katılmamakta, %40.6’sı katılmamakta, %28.1’i kararsız, %4.7’si katılıyor, %4.7’si tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında öğrenciler gezileri boş vakit geçirme etkinliği olarak görürler, görüşünü kabul edenlerin oranı çok düşüktür, bu durum katılımcıların çevre gezilerine öğrencilerin derse boş vakit geçirmek için katılmadıklarını düşündüğünü göstermektedir. Katılımcıların %28.1’inin kararsız kalması daha önce yaptıkları çevre gezilerinde öğrencilerin sorun çıkartmalarından kaynaklanmış olabilir.

#### 4. 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezileri sonrası görüşlerine göre dağılımları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsız		Katlıyorum		Tamamen Katlıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Gezilerin hedeflerine ulaşip ulaşılmadığı sınıf içinde tartışılmalıdır.	-	-	-	-	-	-	17	26.6	47	73.4	64	100
2.Öğrenciler gezilen yerler ile ders konuları arasında bağlantı kurabilmeli.	-	-	1	1.6	-	-	29	45.3	34	53.1	64	100
3.Öğrenciler gezi sırasındaki gözlemlerini günlük yaşamda kullanabilmeli.	-	-	1	1.6	1	1.6	37	57.8	25	39.1	64	100
4.Çevre gezilerinden sonra öğrencilere yazılı sınavlar yapılmalı.	1	1.6	9	14.1	18	28.1	27	42.2	9	14.1	64	100
5.Çevre gezilerinden sonra öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak meslek yönlendirmesi yapılmalıdır.	-	-	3	4.7	10	15.6	35	54.7	16	25	64	100

Tablo 15’e göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre gezileri sonrası görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlara göre, “*Gezilerin hedeflerine ulaşip ulaşılmadığı sınıf içinde tartışılmalıdır*” görüşüne katılımcılardan hiç katılmayan, katılmayan ve kararsız bulunmamaktadır, %26.6’sı katılıyor, %73.4’ü tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında katılımcıların tamamı çevre gezilerinin hedeflerine ulaşip ulaşmadığı sınıf içinde tartışılmalıdır görüşüne sahiptir. Katılımcılardan tamamen katılıyorum diyenlerin oranının %73.4 olması bu konudaki kararlılıklarının göstergesidir. Katılımcıların bu konuda olumlu düşüncelerinin sebebi gezilerde hedefi önemsedikleri, gezileri vakit geçirme etkinliği olarak görmedikleri düşüncesinden kaynaklanmış olabilir. Katılımcılardan “*Öğrenciler gezilen yerler ile ders konuları arasında bağlantı kurabilmeli*” görüşüne hiç katılmayan ve kararsız bulunmamaktadır, %1.6’sı katılmıyor %45.3’ü katılıyor, %53.1’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında 1 kişiden oluşan %1.6’lık kısmı haricinde katılımcıların tamamı öğrenciler gezilen yerler ile ders

konuları arasında bağlantı kurabilmeli görüşüne sahiptir. Katılımcılardan tamamen katılıyorum diyenlerinin oranının yarıdan fazla olması bu konudaki kararlılıklarının göstergesidir. Katılımcıların bu konuda olumlu düşünmelerinin sebebi gezi yapılan yerlerin konu ile mutlaka bağlantılı olmasını istediklerinden kaynaklanmış olabilir. Katılımcılardan “*Öğrenciler gezi sırasındaki gözlemlerini günlük yaşamda kullanabilmeli*” görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6’sı katılmıyor, %1.6’sı kararsız, %57.8’i katılıyor, %39.1’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında 1 kişiden oluşan %1.6’lık kısmı katılmıyor, %1.6’sı kararsızım haricinde katılımcıların tamamı öğrenciler gezi sırasındaki gözlemlerini günlük yaşamda kullanabilmeli görüşüne sahiptir. Katılımcıların bu konuda olumlu düşünmelerinin sebebi öğrencilerin öğrendikleri tecrübeleri günlük yaşama yansıtmasını istediklerinden kaynaklanmış olabilir; ayrıca ders konularının günlük yaşamla ilişkili bir ders olmasının da etkisi olabilir. Katılımcılardan “*Çevre gezilerinden sonra öğrencilere yazılı sınavlar yapılmalı*” görüşüne %1’i hiç katılmıyor, %14.1’i katılmıyor, %28.1’i kararsız, %42.2’si katılıyor, %14.1’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında %50’den fazlası çevre gezilerinden sonra öğrencilere yazılı sınavlar yapılmalı görüşüne sahiptir, %28.1’lik kısmının kararsız kalması bazı katılımcıların sınav konusuna tereddütlü yaklaştıklarını göstermektedir. Katılımcıların bu konuda olumlu düşünmelerinin sebebi çevre gezilerinin amacına ulaşp ulaşmadığını görmek istemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Katılımcılardan “*Çevre gezilerinden sonra öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak meslek yönlendirmesi yapılmalıdır*”, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7’si katılmıyor, %15.6’sı kararsız, %54.7’si katılıyor, %25’i tamamen katılıyor. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında %79.7’lik kısmı çevre gezilerinden sonra öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak meslek yönlendirmesi yapılmalıdır, görüşüne olumlu bakmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe olumlu bakmasında özellikle son sınıf öğrencileri için yapılan okul tanıtımı gezilerinin etkisi olabilir.



## BÖLÜM V

### SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu bölümde; Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşleri ile ilgili bulguların sonuçlarına bakılmış konu ile ilgili tartışmalar yapıldıktan sonra önerilerde bulunulmuştur.

#### 5. 1. Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmaya konu olan problem; Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Çevre Gezilerinin Etkililiği Üzerine Öğretmen Görüşlerini incelemektir. Araştırmanın problem ve alt problemleri aşağıda ifade edilmiştir.

##### 5. 1. 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

- Katılımcıların yarıdan fazlasını (%68.7) erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Kadın öğretmenler ise %31.3'ünü oluşturmaktadır.

- Katılımcıların yaşa göre dağılımında yarıdan fazlasının 35-45 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Çalışma evreninin yarıdan fazlasını (%56.2) 36-45 yaş arasındaki Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

- Katılımcıların mesleki deneyime göre dağılımında 11-15 yıl arasında olan öğretmenler en yüksek orana (%39.1) sahip olan gruptur. Çalışma evreninin yarısına yakını 11-15 yıl arasında mesleki deneyime sahip olan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

- Katılımcıların öğrenim düzeylerine göre dağılımında önemli bir bölümünün (%87.5) lisans mezunu olduğu görülmektedir; ancak yüksek lisans mezunu öğretmen sayısının da yok denilecek kadar az (%12.5) olduğu görülmektedir. Çalışma evreninin tamamına yakını lisans mezunu Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

- Katılımcıların mezuniyet alanına göre dağılımında büyük bir çoğunluğun (%78.1) Sosyal Bilgiler öğretmenliği mezunu olduğu görülmektedir. Çalışma evreninin önemli bir bölümünü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler oluşturmaktadır.

### **5. 1. 2. Çevre Gezilerinin Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma**

- Sosyal Bilgiler derslerinde çevre gezileri bir öğrenme yöntemi olarak kullanılmalı mı? sorusuna katılımcıların %100'ü evet cevabını vermiştir.

- Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerle çevre gezisi yaptınız mı? sorusuna katılımcıların çoğunluğu (%89.1'i) evet cevabını vermiştir. Hayır diyen katılımcı oranı ise %10.9 ile sınırlı kalmıştır.

Mazman'ın (2007) Sosyal Bilgiler eğitiminde gezi-gözlem metodunun uygulanmasına ilişkin Tokat ili örneğinde yaptığı çalışmasında da buna yakın oranlar çıkmıştır. Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu (%61'i) gezi-gözlem metodunu kullandıklarını belirtmişlerdir.

- 2015-2016 Eğitim öğretim yılı planlarınızda çevre gezisine kaç defa yer verdiniz? sorusuna katılımcıların önemli bir oranı %40.6'sı hiç yer vermediğini belirtmiştir. Planlarda gezilere yer veren katılımcıların ise gezi sayısını sınırlı tuttuğu 4'den fazla geziye yer vermediği görülmektedir.

- Katılımcıların çevre gezisini daha çok hangi dönemlerde yaptığının dağılımına bakıldığında çoğunlukla konu işlenirken eş zamanlı olarak ve eğitim öğretim döneminin sonunda (%62.5) yapıldığı görülür.

Çetin, Kuş ve Karatekin'in (2010) çalışmasında da buna benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada öğretmenler geziyi genellikle belirli dönemlerde düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Özellikle konu işlenirken eş zamanlı olarak, belirli gün ve haftalarda ve iklim koşullarının uygun olduğu zamanlarda öğretmenler gezi düzenlemeye gayret etmektedir.

- Katılımcıların çoğunluğu (%39'u) Sosyal Bilgiler derslerinde hangi ünitelerde çevre gezisi bir öğrenme yöntemi olarak kullanılmalıdır sorusuna Yaşadığımız bölge yanıtını verdiği görülür. Katılımcıların ikinci en yüksek gezi

yapmak istedikleri ünite Çanakkale Cephesidir. Bu durum katılımcıların öğrencilere çevre ve vatan sevgisini kazandırılması bakımından önemlidir.

### **5. 1. 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma**

- Katılımcıların, gezilecek yerlerin planlaması yapılmalıdır görüşüne bakış açısı olumlu olup, katılımcıların %26.6'sı katıldığını %73.4'ü tamamen katıldığını belirtmiştir.

Çetin, Kuş ve Karatekin'in (2010) yaptığı çalışmaya göre öğretmenlerin %53'ü geziye gitmeden önce gezi planı hazırlarken, %15'i bazen hazırlamaktadır. Öğretmenlerin yine %15'i ise gezi planını hiçbir zaman yapmamaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuç da bizim araştırmamızı destekler niteliktedir.

- Katılımcıların, öğrenciler gezi sırasında neleri gözlemleyecekleri konusunda bilgilendirilmelidir görüşüne bakıldığında %35.9'luk katılımcı katılıyorum, %64.1'lik katılımcının tamamen katılıyorum görüşü ön plana çıkmaktadır.

Çetin, Kuş ve Karatekin'in (2010) çalışmasında da bizim araştırmamıza benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin %52'si geziye gitmeden önce "her zaman" ön bilgi verirken, %19'u bazen ön bilgi vermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %17'si ise geziye gitmeden önce öğrenciye ön bilgi vermemektedir.

- Katılımcıların geziye katılacak öğrencilere uygun davranışlar anlatılmalıdır görüşüne bakıldığında %46.9'luk katılımcının katılıyorum, %53.1 katılımcının tamamen katılıyorum görüşü ortaya çıkmaktadır.

- Katılımcıların geziler sadece eğitsel değeri yüksek olan yerlere yapılmalıdır görüşüne bakıldığında farklı fikirlerin olması dikkat çekmektedir. Katılımcıların %6.3'ü hiç katılmıyorum, %26.6'sı katılmıyorum, %10.9'u kararsızım görüşlerini belirtmiş olup gezilerin eğitim amacının dışında da yapılması gerekliliğini kabul etmektedirler. %40.6'luk katılımcı katılıyorum, %15.6'luk katılımcı ise tamamen katılıyorum görüşünü belirterek gezilerin eğitim amaçlı yönünün ağır basması gerekliliğine inanmaktadır.

- Katılımcılar disiplin sorunu olan öğrenciler, gezi listesine dahil edilmemelidir görüşünde de farklı düşüncelere sahiptir. Katılımcıların %6.3'ü hiç

katılmıyorum, %29.7'si katılmıyorum, %25'i kararsızım görüşlerini belirtmiş olup disiplin sorunu olan öğrencilerin gezilerde dışlanmaması gerektiği düşüncelerinden kaynaklanmış olabilir. %35.9 katılımcı katılıyorum, %3.1 katılımcı tamamen katılıyorum düşüncesine sahiptir.

#### **5. 1. 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma**

- Gezi esnasında kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığının olması görüşüne katılımcıların %25'i katılıyorum %75'i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Erdem'in (2007) yaptığı çalışmasında da gezilerde erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığına karşı daha fazla tedirgin olmaktadır. Erdem'in yaptığı bu çalışma araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

- Katılımcıların okul idaresinin geziler konusunda olumsuz tutum sergilemesi görüşünde farklı fikirlerin olması dikkat çekmektedir. Katılımcıların %1.6'sı bu fikre hiç katılmamakta, %26.6'sı katılmamakta, %28'i kararsız, %37.5'i katılıyor, %6.3'ü tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan gezilerin ağır yasal sorumluluklarının olması görüşüne hiç katılmayan olmayıp, %1.6'sı katılmıyorum, %1.6'sı kararsızım, %31.3'ü katılıyorum, %65.6'sı tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Erdem'e (2007) göre, erkek ve kadın öğretmenler gezilerin yasal sorumluluğunun oldukça ağır olduğu görüşüne katılmakla birlikte, erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre gezilerin yasal sorumluluğunu daha ağır bulmaktadırlar. Bu durum bizim araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

- Katılımcıların öğrencilerin gezilerde disiplinsiz davranışlar sergilemesi görüşüne %1.6'sı hiç katılmamakta, %10.9'u katılmamakta, %4.7'si kararsız, %65.6'sı katılıyor, %17.2'si tamamen katılıyor.

- Katılımcıların kalabalık sınıfların çevre gezisi yapmaya elverişli olmaması görüşüne %1.6'sı hiç katılmamakta, %15.6'sı katılmamakta, %10.9'u kararsız, %54.7'si katılıyor, %17.2'si tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan gezi için araç temin etmekte öğretmenlerin sorun yaşaması görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %23.4'ü katılmamakta, %12.5'i kararsız, %59.4'ü katılıyor, %4.7'si tamamen katılıyor.

- Katılımcıların konuya uygun çevre gezisi yapacak mekân bulunamaması görüşüne %25'i hiç katılmamakta, %42.2'si katılmamakta, %14.2'si kararsız, %17.2'si katılıyor, %1.6'si tamamen katılıyor.

- Katılımcıların velilerin gezi masraflarını karşılamada sıkıntı yaşaması görüşüne %1.6'sı hiç katılmamakta, %14.1'i katılmamakta, %32.8'i kararsız, %50'si katılıyor, %1.6'sı tamamen katılıyor.

Çetin, Kuş ve Karatekin'in (2010) yaptığı çalışmaya göre; öğretmenler gezi gözlem yöntemini uygulayamamalarının veya az uygulamalarının çeşitli nedenlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu yöntemi uygulayamamalarının en temel nedenlerinden birisi ekonomik problemlerdir. Özellikle öğrencilerden para toplayamama, gezilecek yerlerin ücretli olması, araç temin edememeyi ekonomik problemler olarak sıralamışlardır. Çetin, Kuş ve Karatekin'in (2010) bu değerlendirmesi bizim çalışmamız ile benzerlik göstermektedir.

- Katılımcılardan öğretim programının yoğunluğunun (zaman sorunu) gezi organizasyonu yapmayı zorlaştırması görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7'si katılmamakta, %1.6'sı kararsız, %35.9'u katılıyor, %57.8'i tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan resmi işlemlerin (izin) uzun sürmesinin öğretmeni gezi yapma konusunda isteksizleştirilmesi görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %9.4'ü katılmamakta, %1.6'sı kararsız, %45.3'ü katılıyor, %43.8'i tamamen katılıyor.

### **5. 1. 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşanılan Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşleri ile İlgili Sonuçlar ve Tartışma**

- Gezilerde öğrenciler derse aktif olarak katılır görüşüne katılımcılardan hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmamakta, %4.7'si kararsız, %34.4'ü katılıyor, %59.4'ü tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmamakta, kararsız olan bulunmamakta, %35.9'u katılıyor, %62.5'i tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan çevre gezileri ile öğrenciler öğrendikleri bilgileri diğer alanlara transfer edebilirler görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmamakta, %18.8'i kararsız, %62.5'i katılıyor, %17.2'si tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan çevre gezileri öğrenciler üzerindeki en etkili öğretim yöntemidir görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1'i katılmamakta, %28.1'i kararsız, %50'si katılıyor, %18.8'si tamamen katılıyor.

- Katılımcıların öğrenciler konuya odaklanmakta güçlük çekerler görüşüne %9.4'ü hiç katılmamakta, %35.9'u katılmamakta, %50'si kararsız, %4.7'si katılıyor, tamamen katılan ise bulunmamaktadır.

#### **5. 1. 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi ile İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma**

- Geziler ile öğrenilenler daha kalıcıdır görüşüne katılımcılardan hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1'i katılmamakta, kararsız olan bulunmamakta, %42.2'si katılıyor, %54.7'si tamamen katılıyor.

Özkan'ın (2009) çalışmasında da bizim araştırmamızı destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada yapılan gezi sonrası alınan sözlü ifadelerde öğrencilerin gezi hakkındaki düşünceleri çok açıktır. Öğrenciler genelde çok keyif aldıklarını, öğrendiklerini kesinlikle unutamayacaklarını, bu geziden edindiklerini çevresiyle de paylaşmak istediğini, yerinde görerek alınan eğitimin çok faydalı olduğunu ifade etmişlerdir.

- Katılımcılardan, çevre gezileri, öğrencileri gezilerde karşılaşılan çevre sorunlarına çözüm üretirler görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7'si katılmamakta, %10.9'u kararsız, %64.1'i katılıyor, %20.3'ü tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan, çevre gezileri öğrencilerin gezilerde öğrendiklerini kendi hayatlarında uygulamaya koyarlar, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7'si katılmamakta, %26.6'sı kararsız, %50'si katılıyor, %18.8'i tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan, çevre gezileri ile öğrencilerin yorum yapma yetenekleri gelişir, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1'i katılmamakta, %14.1'i kararsız, %65.6'sı katılıyor, %17.2'si tamamen katılıyor.

Açar'ın (2010) İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Gözlem Gezisi Uygulamasının Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerisine ve Çevre Duyarlılığına Etkisi çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada gözlem gezisi uygulamasından sonra, öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, anlamlı bir şekilde yükselmiştir.

- Katılımcılardan, çevre gezileriyle öğrenciler çevre, insan ve olaylar arasında ilişki kurabilirler, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmamakta, %12.5'i kararsız, %65.6'sı katılıyor, %20.3'ü tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan, çevre gezileriyle öğrencilerin çevreye karşı ilgi ve sorumlulukları artar, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1'i katılmamakta, %9.3'ü kararsız, %68.8'i katılıyor, %18.8'i tamamen katılıyor.

Açar'ın (2010) İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Gözlem Gezisi Uygulamasının Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerisine ve Çevre Duyarlılığına Etkisi çalışmasında da gözlem gezisi uygulamasından sonra, öğrencilerin çevresel duyarlılıkları anlamlı bir şekilde yükselmiştir sonucu elde edilmiştir. Bu da bizim araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

- Katılımcılardan, çevre gezileriyle öğrencilerde çevre ve yurt sevgisi gelişir görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmamakta, %7.8'i kararsız, %54.7'si katılıyor, %35.9'u tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan, çevre gezileriyle öğrencilerde çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %3.1'i katılmamakta, %15.6'sı kararsız, %62.5'i katılıyor, %18.8'i tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan, çevre gezileri öğrenciler üzerinde diğer öğrenme yöntemlerden farklı bir etki bırakmaz, görüşüne %31.3'ü hiç katılmamakta, %46.9'u katılmamakta, %17.2'si kararsız, %3.1'i katılıyor, %1.6'sı tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan, öğrenciler gezileri boş vakit geçirme etkinliği olarak görürler, görüşüne %21.9'u hiç katılmamakta, %40.6'sı katılmamakta, %28.1'i kararsız, %4.7'si katılıyor, %4.7'si tamamen katılıyor.

### **5. 1. 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma**

- Gezilerin hedeflerine ulaşip ulaşılmadığı sınıf içinde tartışılmalıdır görüşüne katılımcılardan hiç katılmayan, katılmayan ve kararsız bulunmamaktadır, %26.6'sı katılıyor, %73.4'ü tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan öğrenciler gezilen yerler ile ders konuları arasında bağlantı kurabilmeli görüşüne hiç katılmayan ve kararsız bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmıyor %45.3'ü katılıyor, %53.1'i tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan öğrenciler gezi sırasındaki gözlemlerini günlük yaşamda kullanabilmeli, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %1.6'sı katılmıyor, %1.6'sı kararsız, %57.8'i katılıyor, %39.1'i tamamen katılıyor.

- Katılımcılardan çevre gezilerinden sonra öğrencilere yazılı sınavlar yapılmalı, görüşüne %1'i hiç katılmıyor, %14.1'i katılmıyor, %28.1'i kararsız, %42.2'si katılıyor, %14.1'i tamamen katılıyor.

Çetin, Kuş ve Karatekin'in (2010) yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin gezi sonrası en çok yaptıkları etkinlikler arasında sınıf içerisinde yazılı, sözlü olarak gezinin anlatılması ve gezi ile ilgili resim yaptırılması gelmektedir. Çok az sayıda öğretmen ise gezi sonrası fotoğraf sergisi yaptırmakta ve gezi ile ilgili videoları öğrencilere izlettirmektedir.

- Katılımcılardan çevre gezilerinden sonra öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak meslek yönlendirmesi yapılmalıdır, görüşüne hiç katılmayan bulunmamaktadır, %4.7'si katılmıyor, %15.6'sı kararsız, %54.7'si katılıyor, %25'i tamamen katılıyor.

### **5. 2. Öneriler**

Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler, yapılan gözlem ve araştırmalar sonucunda uygun görülen öneriler maddeler halinde sunulmuştur.



- Sosyal Bilgiler öğretmenleri sene başındaki seminer dönemlerinde ya da bakanlığın yapacağı hizmet içi eğitimlerle çevre gezilerini konularla bütünleştirerek, Sosyal Bilgiler derslerinde daha aktif kullanılmasını sağlamalıdır.

- Çevre gezilerinin planlaması çok iyi yapılmalı, geziler eğitsel değeri yüksek olan yerlere yapılmalıdır bu amaçla üniversitelerde öğretmen adaylarının seçmeli ders olarak gezi, gezi planlama v.b. dersler görmesi sağlanmalıdır.

- Gezi esnasında tehlikelerin ve kazaların olma ihtimalinin yüksek olması velileri tedirgin eden sorunlardan biridir. Bu amaçla yapılacak gezilerde araç ve şoför seçimine dikkat edilmelidir, bunun yanında gezilere öğretmen ve öğrenciden başka okul aile birliği üyelerinden katılımın da sağlanması velilerin tedirginliğini azaltacaktır.

- Çevre gezileri eğitim amaçlı yapıldığında kalabalık sınıflar yerine, sayının az tutulması gezinin amacına ulaşma yüzdesini arttıracaktır.

- Sosyal Bilgiler dersinde ders saatinin az olması buna rağmen öğretim programının yoğun olması zaman problemini ortaya çıkarmaktadır, bu nedenle öğretim programının sadeleştirilerek konularla eş zamanlı olarak gezi yapılacak duruma getirilmesi gereklidir.

- Çevre gezilerinde gidilecek yerlerin dersin içeriğiyle ilgili yerler olmasının yanında yurt sevgisini geliştirecek, tarih bilinci oluşturulacak yerler olmalıdır.

- Çevre gezilerinden sonra, gezinin hedefine ulaşıp ulaşmadığının mutlaka anlaşılması gereklidir, bu amaçla yazılı sınavlar v.b. yollarla öğrencilerden dönüt alınmalıdır.

- Çevre gezilerinde öğrenci-veli-okul üçlüsü için sorun olabilecek maddi kaygıların önüne geçilmesi için okullara maddi destek sağlanmalı ve MEB yetkililerince bunun denetimi yapılmalıdır.

- Çevre gezilerinde gezinin il dışına yapılması durumunda muhtemel olarak ortaya çıkacak konaklama, yeme, içme gibi sorunların önüne geçmek için çalışmaların daha sistemli yapılması gereklidir.

- Çevre gezilerinde öğrencilerin güvenliğini sağlamak için mekânlardan kaynaklanabilecek sorun olması durumunda gezi kafilesinde iş güvenliği uzmanı bulundurulabilmelidir.

## KAYNAKÇA

Açar, S. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Gözlem Gezisi Uygulamasının Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerisine ve Çevre Duyarlılığına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Açıkgöz, M. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akgül, N. İ. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaşılan Sorunlar (Niğde İl Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Akpınar, B. (2010). Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğretmenin, Öğrencinin ve Velinin Rolü. *Eğitime Bakış Dergisi*, (16), 17.

Alkan, C. ve Kurt, M. (2007). *Özel Öğretim Yöntemleri Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Bilgili, A. S. (2008). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara: Pegem Yayınevi.

Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Binbaşıoğlu, C. (1983). *Genel Öğretim Bilgisi*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.

Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metodları-Öğretimde Planlama ve Uygulama*. (10. baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Çetin, T., Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2010). Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi-Gözlem Yöntemine İlişkin Görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 158-180.

Çilenti, K. (1991). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Demirel, Ö. (2002). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. (4. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Dönmez, C. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. C. Şahin (Ed.). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Erdem, M. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi-Gözlem Tekniğine İlişkin Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erden, M. (tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Kitapevi.

Ergün, M. ve Özdaş, A. (1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Kaya Matbaacılık.

Gözütok, F. D. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (2.baskı). Ankara: Ekinoks.

Güteryüz, H. (2008). *Hayat Bilgisi Programı ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Güneş, F. (2010). Eğitimde Yapılandırmacı Yaklaşımla Gelen Yenilikler. *Eğitime Bakış Dergisi*, (16), 3-9.

Güngördü, E. (2002). *İlköğretim Okullarında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi*. Ankara: Özcan Ofset.

Hesapçioğlu, M. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Hesapçioğlu, M. (1994). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim*. (4. baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Karakaya, İ. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. A. Tanrıöğen (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Karakuş, U. (2009). Coğrafya'da Deneysel Gözlem Uygulaması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 15-22.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (14.Basım). Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.

Kocaçınar, M. (1964). *Genel Öğretim Metodu*. (3. baskı). İstanbul: Arkın Kitabevi.

Köstüklü, N. (2001). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Günay Ofset.

Küçükahmet, L. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.

Küçükahmet, L. (2002). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. (13. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Mazman, F. (2007). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Gezi-Gözlem Metodunun Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma (Tokat Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

M.E.B. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.

M.E.B. (2005). *Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Meydan, A. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem ve Doğa Eğitimi. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (s. 241-261). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Nas, R. (2003). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (2. baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.

Ocak, G. ve Çınar, İ. (2010). Yapılandırmacı Anlayış ve Çeşitleri. *Eğitime Bakış Dergisi*, (16), 56-60.

Özel, A. ve Bayındır, N. (2010). Neyi, Niçin Yapılandıracağız? *Eğitime Bakış Dergisi*, (16), 10-15.

Özkan, İ. (2009). *Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Ülkemizin Kaynakları Ünitesindeki Öğrenci Başarılarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Öztürk, C. (2003). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. D. Dursun (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tan, Ş. (2005). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tay, B. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminin Dünü Bugünü ve Yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (s. 5-22). Ankara: Maya Akademi Yayınları.

Tomal, N. ve Şenol E. (2012). *Lise Coğrafya Öğretiminde Eğitim Amaçlı Gezilerin Uygulanabilirliği*. (1. basım). Samsun: Etüt Yayınları.

Thomas, J. R. ve Nelson, J. K. (1996). *Research methods in physical activity*. (3rd ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.

Variş, F. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. (7. Baskı). Ankara: Alkım Kitapçılık Yayınları.

Vural, B. (2004). *Öğretim Faaliyetlerinde Yöntem-Teknik ve Etkinlikler*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2011). Anlamlı Öğrenme İçin Etkili Öğretim Stratejileri. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi* (s.77-109). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, R. (2012). *İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Derslerinde Gezi Gözlem Yönteminin Uygulanma Durumunun İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.



## EKLER

### EK 1. ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ-ÖLÇEK FORMU

Evrak Tarih ve Sayısı: 31/12/2015-E.119119



T.C.  
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

\*BEA53420N\*

Sayı : 36380087-302.08.01  
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

#### İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 31/12/2015 tarihli ve 118687 sayılı yazı,

İlgili yazı gereği, İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Doç. Dr. Cemali SARI danışmanlığındaki 20145412007 numaralı öğrencisi Ahmet ŞAN' ın "Sosyal Bilgiler Dersinde Çevre Gezilerinin Etkinliği Üzerine Öğretmen Görüşleri: Antalya İli Örneği" isimli tez konusu kapsamında ilimize bulunan ilgili Müdürlüğe bağlı okullarda uygulama yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 23.12.2015 tarih ve 48098 sayılı kararı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır  
Prof.Dr. Yusuf TEPELİ  
Müdür

Adres: Akdeniz Üniversitesi Enstitüler Binası A Blok 3.  
Kat: ANTALYA  
Telefon: 0 242 227 00 85 Faks: 0 242 226 19 30  
e-Posta: ebe@akdeniz.edu.tr Elektronik  
Ağ: http://ebe.akdeniz.edu.tr

Bilgi için: Zübeyde BOZNA  
Uzvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 31/12/2015-E.118687



T.C.  
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

\*BE6E346KP\*



Sayı : 50913635-605.99  
Konu : Ahmet ŞAN'ın Uygulama İzin İsteği  
hk.

### EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 16.11.2015 tarih 36380087-100-E.101166 sayılı yazımız.

Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Enstitümüz İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ahmet ŞAN'ın "Sosyal Bilgiler Dersinde Çevre Gezilerinin Etkinliği Üzerine Öğretmen Görüşleri: Antalya Örneği" konulu tez çalışmasını, ilimizde bulunan ilgili Müdürlüğe bağlı okullarda uygulayabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin 22.12.2015 tarih 13163740 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır  
Prof.Dr. Beykan ÇİZEL  
Rektör Yardımcısı

Ek:

- 1- Antalya İl Milli Eğitim Müd.'nün yazısı
- 2- Antalya İl Milli Eğitim Müd.'nün Ohur yazısı
- 3- Uygulama Ölçeği (4 syf.)

Adres: Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü  
Kampus / Antalya  
Telefon: 0242 227 44 00/1300 Faks: 0242 310  
15 09

e-Posta: [oidb@akdeniz.edu.tr](mailto:oidb@akdeniz.edu.tr) Elektronik Ağ: <http://oidb.akdeniz.edu.tr>

T

el No: 2422274400

Bilgi için: Arzu Lokar  
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.



T.C.  
ANTALYA VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890/605/13163740  
Konu: Anket Uygulaması

22.12.2015

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE  
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 20/11/2015 tarih ve 26912 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen, Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ahmet ŞAN'ın "Sosyal Bilgiler Dersinde Çevre Gezilerinin Etkinliği Üzerine Öğretmen Görüşleri: Antalya Örneği" konulu tez çalışmasını, Müdürlüğümüze bağlı okullarda uygulama isteği ile ilgili 20/11/2015 tarihli ve 26912 sayılı yazıları, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 15/12/2015 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 17/12/2015 tarihli ve 13039651 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

Bakanlığımızın ilgili Genelgesi gereği araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;  
Bilgi ve gereğini arz ederim.

Ebubekir TANRIBİR  
Müdür a.  
Şube Müdürü

EKLER:

1- Onay ve ekleri (5 sayfa)

GÜVENLİ ELEKTRONİK İMZALI  
ASLI İLE AYNIYDIR  
22-12-2015  
Zafer MERİÇ  
Memur

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü  
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA  
E-posta: projeler07@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ebubekir TANRIBİR Şb. Md.  
Tel: (0 242) 238 60 00  
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9a67-4e58-360e-a0ef-6eb5 kodu ile teyit edilebilir.



T.C.  
ANTALYA VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890/20/13039651  
Konu: Anket Uygulaması

17.12.2015

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE  
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ahmet ŞAN'ın "Sosyal Bilgiler Dersinde Çevre Gezilerinin Etkinliği Üzerine Öğretmen Görüşleri: Antalya Örneği" konulu tez çalışmasını, Müdürlüğümüze bağlı okullarda uygulama isteği ile ilgili 20/11/2015 tarih ve 26912 sayılı yazıları, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 15/12/2015 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca, "Sosyal Bilgiler Dersinde Çevre Gezilerinin Etkinliği Üzerine Öğretmen Görüşleri: Antalya Örneği" isimli araştırmasını, Müdürlüğümüze bağlı okullarda, Okul Müdürlüğünün bilgisi dahilinde, ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim-öğretim faaliyetleri aksatılmaksızın yapılması uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 23/02/2015 tarih ve 5347 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Ebubekir TANRIBİR  
Müdür a.  
Şube Müdürü

OLUR  
17.12.2015

Osman Nuri GÜLAY  
Vali a.  
İl Millî Eğitim Müdürü

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü  
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA  
E-posta: projeler07@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ebubekir TANRIBİR Şb. Md.  
Tel: (0 242) 238 60 00  
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden bb26-e3b9-3097-8a5c-2e54 kodu ile teyit edilebilir.

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE ÇEVRE GEZİLERİNİN  
ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİNE  
YÖNELİK ÖLÇME ARACI  
( ANTALYA ÖRNEĞİ )**

Bu ölçme aracı, Ortaokul Sosyal Bilgiler derslerinde çevre gezilerinin etkililiği üzerine öğretmen görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Duygu ve düşüncelerinizi en iyi ifade ettiğini düşündüğünüz seçeneği (X) işaretleyiniz.

Araştırmaya yapacağımız katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

**Ahmet ŞAN**

**Akdeniz Üniv. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Y.L**

**A. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri**

1.	Cinsiyet
	<input type="checkbox"/> Erkek <input type="checkbox"/> Kadın
2.	Kaç yaşındasınız?
	<input type="checkbox"/> 25 yaş ve altı <input type="checkbox"/> 26-35 yaş <input type="checkbox"/> 36-45 yaş <input type="checkbox"/> 46-55 yaş <input type="checkbox"/> 55 yaş ve üzeri
3.	Meslekte kaçınıcı yılınız?
	<input type="checkbox"/> 1-5 yıl <input type="checkbox"/> 6-10 yıl <input type="checkbox"/> 11-15 yıl <input type="checkbox"/> 16-20 yıl <input type="checkbox"/> 21 yıl ve yukarısı
4.	Öğrenim durumunuz
	<input type="checkbox"/> Ön lisans <input type="checkbox"/> Lisans <input type="checkbox"/> Lisansüstü <input type="checkbox"/> Diğer (belirtiniz).....
5.	Mezun olduğunuz alan
	<input type="checkbox"/> Sosyal Bilgiler Öğretmenliği <input type="checkbox"/> Tarih Öğretmenliği <input type="checkbox"/> Coğrafya Öğretmenliği <input type="checkbox"/> Diğer Belirtiniz (Fen Edebiyat Fakültesi Tarih/Coğrafya Bölümü vb.): .....



## B. Çevre Gezilerinin Bir Öğrenme Yöntemi Olarak Kullanılması İle İlgili Bilgiler

1.	Sosyal Bilgiler derslerinde çevre gezileri bir öğrenme yöntemi olarak kullanılmalı mı?
	( ) Evet ( ) Hayır
2.	Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerle çevre gezisi yaptınız mı?
	( ) Evet ( ) Hayır
3.	2015-2016 eğitim öğretim yılı planlarınızda çevre gezisine kaç defa yer verdiniz?
	( )Hiç yer vermedim ( )1 defa ( )2 defa ( )3 defa ( )4 defa ve daha fazla
4.	Çevre gezisini daha çok hangi dönemlerde kullandınız?
	( ) Eğitim öğretim yılının başında ( ) Belirli gün ve haftalarda ( ) Bahar aylarında ( ) Konu işlenirken eşzamanlı olarak ( ) Eğitim öğretim yılının sonunda
5.	Sosyal Bilgiler derslerinde hangi ünitelerde çevre gezisi bir öğrenme yöntemi olarak kullanılmalıdır?
	( )Yasadığımız bölge ( )Yurdumuzda ekonomik hayat ( )Türkiye’de iklim ( )İpek yolunda Türkler ( )Toplumun ihtiyacını karşılayanlar(sivil ve resmi kurum kuruluşlar) üniteleri ( )Çanakkale cephesi ( )Yasayan demokrasi ( )Ülkemizde nüfus ( )Ülkemizin kaynakları

## C. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Öncesi Görüşleri

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Gezilecek yerlerin planlaması yapılmalıdır.					
2.	Öğrenciler gezi sırasında neleri gözlemleyecekleri konusunda bilgilendirilmelidir.					
3.	Geziye katılacak öğrencilere uygun davranışlar anlatılmalıdır.					
4.	Geziler sadece eğitsel değeri yüksek olan yerlere yapılmalıdır.					
5.	Disiplin sorunu olan öğrenciler, gezi listesine dahil edilmemelidir.					

**D. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerini Kullanmada Karşılaştıkları Olası Sınırlılıklar/Zorluklar ile İlgili Görüşleri**

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Gezi esnasında kaza ve tehlikelerle karşılaşma olasılığı olması.					
2.	Okul idaresinin geziler konusunda olumsuz tutum sergilemesi.					
3.	Gezilerin ağır yasal sorumluluklarının olması.					
4.	Öğrencilerin gezilerde disiplinsiz davranışlar sergilemesi.					
5.	Kalabalık sınıfların çevre gezisi yapmaya elverişli olmaması.					
6.	Gezi için araç temin etmekte öğretmenlerin sorun yaşaması.					
7.	Konuya uygun çevre gezisi yapacak mekân bulunamaması.					
8.	Velilerin gezi masraflarını karşılamada sıkıntı yaşaması.					
9.	Öğretim programının yoğunluğunun (zaman sorunu) gezi organizasyonu yapmayı zorlaştırması.					
10.	Resmi işlemlerin (izin) uzun sürmesinin öğretmeni gezi yapma konusunda isteksizleştirilmesi.					

**E. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşanılan Öğretim Sürecine İlişkin Görüşleri**

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Gezilerde öğrenciler derse aktif olarak katılır.					
2.	Öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler.					
3.	Çevre gezileri ile öğrenciler öğrendikleri bilgileri diğer alanlara transfer edebilirler.					
4.	Çevre gezileri öğrenciler üzerindeki en etkili öğretim yöntemidir.					
5.	Öğrenciler konuya odaklanmakta güçlük çekerler.					



**F. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezilerinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi İle İlgili Görüşleri**

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Geziler ile öğrenilenler daha kalıcıdır.					
2.	Gezilerde karşılaşılan çevre sorunlarına, çözüm üretirler.					
3.	Gezilerde öğrendiklerini kendi hayatlarında uygulamaya koyarlar.					
4.	Öğrencilerin yorum yapma yetenekleri gelişir.					
5.	Öğrenciler çevre, insan ve olaylar arasında ilişki kurabilirler.					
6.	Öğrencilerin çevreye karşı ilgi ve sorumlulukları artar.					
7.	Öğrencilerde çevre ve yurt sevgisi gelişir.					
8.	Çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir					
9.	Çevre gezileri öğrenciler üzerinde diğer öğrenme yöntemlerden farklı bir etki bırakmaz.					
10.	Öğrenciler gezileri boş vakit geçirme etkinliği olarak görürler.					

**G. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Gezileri Sonrası Görüşleri**

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Gezilerin hedeflerine ulaşip ulaşılmadığı sınıf içinde tartışılmalıdır.					
2.	Öğrenciler gezilen yerler ile ders konuları arasında bağlantı kurabilmeli.					
3.	Öğrenciler gezi sırasındaki gözlemlerini günlük yaşamda kullanabilmeli.					
4.	Çevre gezilerinden sonra öğrencilere yazılı sınavlar yapılmalı.					
5.	Çevre gezilerinden sonra öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak meslek yönlendirmesi yapılmalıdır.					



## EK 2. GEZİ PLANI

.....**İLKÖĞRETİM OKULU/LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE**  
(Ek:2.3.2008/26804 RG)

Ayrıntıları aşağıdaki gezi planında belirtilen bir gezi düzenlemek istiyorum/istiyoruz. Aşağıda belirtilen gezi yeri/yerleri, gezinin amacı ile geziden beklenen öğrenci kazanımları/hedef ve davranışların gerçekleştirilmesi açısından okulumuza mesafe olarak en yakın yer/yerler durumundadır.

Söz konusu gezinin yapılabilmesi için gerekli planlama ve organizasyonun gerçekleştirilmesi hususunda,

Gereğini arz ederim. .... / ..... / 2016

İmza  
Öğretmenin/Öğretmenlerin  
Adı Soyadı

### GEZİ PLANI

Gezinin konusu			
Gezinin amacı			
Gezinin hangi ders veya sosyal etkinlik kapsamında planlandığı			
Geziden beklenen öğrenci kazanımları/hedef ve davranışlar			
Gezinin başlama ve bitiş tarihi			
Gezi yeri/yerleri			
Geziye gidilecek yol güzergâhı			
Geziye dönüş yol güzergâhı			
Gezi sırasında alınacak güvenlik önlemleri			
Geziye katılacak toplam öğrenci sayısı			
<b>GEZİYE KATILACAK SINIFLAR VE ÖĞRENCİ SAYILARI</b>			
<b>ŞUBE</b>	<b>ERKEK</b>	<b>KIZ</b>	<b>TOPLAM</b>

Ek: Geziye Katılacak öğrencileri gösterir liste

Açıklama: Öğretmen tarafından planlanan bu geziye katılmak isteyen diğer yönetici ve öğretmenler ile velilerle ilgili çalışmalar okul idaresiyle işbirliği içerisinde yürütülecektir.

### EK 3. İNTİHAL RAPORU

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE ÇEVRE GEZİLERİNİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE  
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ)

#### ORIJINALLIK RAPORU



#### BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	sosyalb.gop.edu.tr İnternetKaynağı	%2
2	www.aliballi.com İnternetKaynağı	%2
3	library.cu.edu.tr İnternetKaynağı	%1
4	sbd.ksu.edu.tr İnternetKaynağı	%1
5	İBRET, Ünal, KARATEKİN, Kadir and AVCI, Emine. "SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE COĞRAFYA ÖĞRETİMİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN ÖNEMİ", Milli Eğitim Bakanlığı, 2015. Yayın	%1
6	www.researchgate.net İnternetKaynağı	%1
7	abs.mehmetakif.edu.tr İnternetKaynağı	%1

## **EK 4. BİLDİRİM SAYFASI**

### **BİLDİRİM**

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/raporumun sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin raporunun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ahmet ŞAN

## ÖZGEÇMİŞ

### KİŞİSEL BİLGİLER

**Adı Soyadı:** Ahmet ŞAN

**Doğum Yeri ve Tarihi:** Antalya-1982

### EĞİTİM DURUMU

**Üniversite:** Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi

**Yabancı Dil:** İngilizce

### İŞ DENEYİMİ

- 2007-2012 İMKB 75.Yıl YİBO Çüngüş/DİYARBAKIR (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)
- 2012-2013 Yazır Fevziye Polat Ortaokulu Korkuteli/ANTALYA (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)
- 2013-2016 Albay Süleyman Külahçı Ortaokulu Döşemealtı/ANTALYA (Müdür Yard.)

### İLETİŞİM

**e-posta:**ahmetsan007@gmail.com